

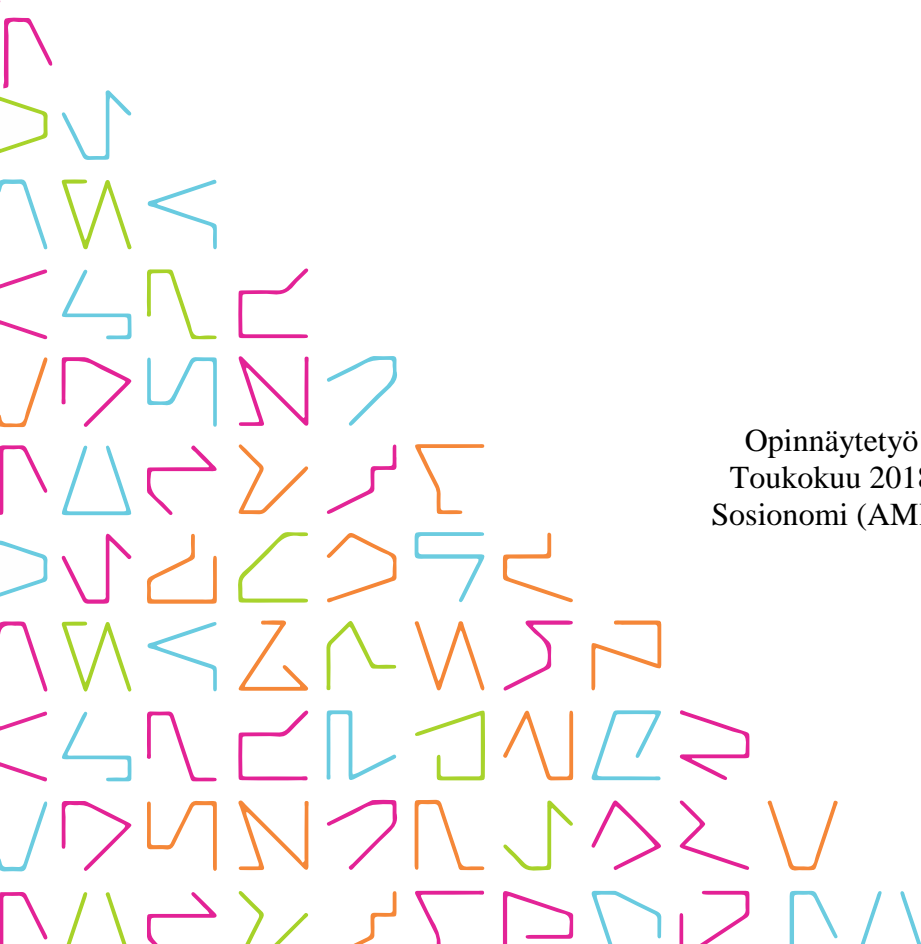
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYS

Vanhempien ajatuksia ja kokemuksia

Maria Toivonen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomikoulutus

TOIVONEN, MARIA:
Lapselle lukemisen merkitys
Vanhempien ajatuksia ja kokemuksia

Opinnäytetyö 51 sivua, joista liitteitä 7 sivua
Toukokuu 2018

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien lukutottumuksia sekä heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan lukemisen merkityksellisyydestä lapselle. Tavoitteena oli saada tietoa vanhempien käsityksestä lukemisen merkityksellisyydestä lapsen kehitykselle sekä vanhemman ja lapsen vuorovaikutukselle. Tavoitteena oli myös saada vanhemmilta konkreettisia ideoita ja tuen tarpeita, kuinka varhaiskasvatus voisi tukea paremmin kotona lukemista. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, ja se toteutettiin lomakekyselynä päiväkotia käyvien lasten vanhemmille.

Vastausten perusteella vanhemmat kokivat lapselle lukemisen tärkeäksi niin lapsen kehitykselle kuin vanhemman ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle. Vanhemmat ajattelivat lukemisen vaikuttavan lapsen sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen oppimiseen sekä kognitiiviseen kehitykseen, josta suurimpina kokonaisuuksina nousivat oppiminen ja kielellinen kehitys. Lukeminen koettiin lapsen ja vanhemman yhteisenä tekemisenä, johon liittyvät vahvasti läheisyys, läsnäolo ja kiireettömyys. Tärkeänä pidettiin keskustelemista ja niin lapsen kuin vanhemman oppimista. Varhaiskasvatuksen antama tuki koettiin vaihtelevasti. Suurin osa koki tuen olevan riittävää, mutta osa halusi tukea enemmän tai koki tuen olevan vaihtelevaa. Päiväkodin antama tuki on ollut lukunalle-toimintaa sekä tiedon antamista lukemisen merkityksestä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta lukemisen olevan merkityksellistä lapsen kehitykselle sekä vanhemman ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle. Lapsi kehittyy ja oppii erilaisia taitoja ja näkökulmia lukemisen yhteydessä. Yhdessä lukeminen vahvistaa myös lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja suhdetta. Varhaiskasvatus voisi tukea jatkossa kotona lukemista tarjoamalla mahdollisuuksia saada tietoa lukemisen merkityksestä sekä antamalla mahdollisuuden lukuvinkeihin tai erilaisiin kotona suoritettaviin lukutehtäviin. Lisäksi päiväkodissa voisi järjestää lapsille kirjaviikkoja tai oman kirjan päiviä. Osana opinnäytetyötä järjestettiin vanhempainilta, jossa oli mahdollisuus kuulla kyselyn tuloksista ja saada tietoa lukemisen merkityksestä myös muilta ammattilaisilta ja heidän näkökulmastaan.

Asiasanat: lukeminen, lapsen kehitys, vuorovaikutus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

TOIVONEN, MARIA:
Effects of Reading on a Child
Parents' Thoughts and Experiences

Bachelor's thesis 51 pages, appendices 7 pages
May 2018

The purpose was to gather information about how the parents see the meaning of reading to children and how it affects children's development and connection between a parent and a child. The aim was to gather information about how early childhood education could support parents better to read books to their children at home.

The thesis was qualitative and the material was collected through an inquiry. The target group was the parents of the children in the day care center. The material was analyzed by means of qualitative content analysis. The sample consisted of 50 parents.

Parents thought that reading supports children's social skills, emotional skills and cognitive skills. Parents saw reading as a shared moment with the child in which closeness, presence and conversation were emphasized. The results reveal that the majority of the respondents are of the opinion that the day-care center supports enough but some of the respondents thought the support is varying and some would like to get more support.

The study found that parents think reading is important to children's development and for the connection between a parent and a child. The early childhood education could provide more information on benefits of reading to children. In addition, the early childhood education could give tips about children literature and tasks which inspire to read.

Key words: reading, child's development, connection, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1	Tutkimus ja ajankohtaisuus	6
2.2	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	8
3	LASTENKIRJALLISUUS	10
3.1	Ominaispiirteet.....	10
3.2	Historia.....	10
4	LUKEMINEN LAPSEN KEHITYKSEN TUKENA	12
4.1	Sosiaalinen kehitys	12
4.2	Psyykinen kehitys	13
4.3	Emotionaalinen kehitys.....	13
4.4	Kognitiivinen kehitys.....	14
5	LAPSEN JA VANHEMMAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS	16
5.1	Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus.....	16
5.2	Lukeminen vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukena.....	17
6	VARHAISKASVATUS VANHEMMUUDEN TUKENA	19
6.1	Varhaiskasvatus vanhemmuuden tukena	19
6.2	Varhaiskasvatus tukemassa kotona lukemista	20
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON ANALYSOINTI.....	21
7.1	Tutkimusote ja –menetelmä.....	21
7.2	Aineiston analysointi	22
7.3	Vanhempainilta	23
8	LUKEMISEN MERKITYS VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA	25
8.1	Taustatiedot.....	25
8.2	Lukeminen lapsen kehityksen tukena	29
8.3	Lukeminen lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukena.....	33
8.4	Varhaiskasvatus tukemassa kotona lukemista	35
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
10	POHDINTA.....	41
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	45
	Liite 1. Paperisen kyselylomakkeen saatekirje.....	45
	Liite 2. Kyselylomake	46
	Liite 3. Sähköisen kyselylomakkeen saatekirje.....	50
	Liite 4. Vanhempainillan kutsu	51

1 JOHDANTO

Lapselle lukeminen on ajankohtainen aihe Suomessa valtakunnallisesti. Lue lapselle – hanke pyrkii lisäämään vanhempien tietoisuutta lukemisen merkityksestä ja innostamaan vanhempia lukemaan. Hankkeeseen liittyy pilottikokeilu kirjastojen ja neuvoloiden välillä, jossa neuvola jakaa perheille faktaesitteitä sekä kertoo lukemisen tärkeydestä lapselle. Muun muassa Forssan seudun kirjastot ja neuvolat ovat mukana hankkeessa. Lisäksi Forssan kaupungin päiväkodeissa alkoi lukunalle-kampanja syksyllä 2017. Kampanjan tarkoituksena on innostaa ja lisätä kotona lukemista. Yhteistyöpäiväkotini on ottanut myös toimintakaudelle yhdeksi painotusalueekseen lukemisen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lapselle lukemisen merkityksestä. Tarkoituksena on selvittää, millaisia vaikutuksia lukemisesta on lapsen kehityksen eri osa-alueille vanhempien näkökulmasta. Lisäksi pyrin selvittämään, millaisena vanhemmat näkevät lukemisen merkityksen lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle. Tavoitteena on saada tietoa vanhempien käsityksistä ja ajatuksista lukemisen merkityksestä ja tärkeydestä sekä miten varhaiskasvatus voisi tukea vanhempia lukemisessa jatkossa.

Opinnäytetyö on jaettu kymmeneen lukuun. Johdannon jälkeen käsittelen opinnäytetyön lähtökohtia. Luvusta kolme lähtien käsittelen työhön liittyvää teoriaa. Seitsemännessä luvussa kerron opinnäytetyön tutkimuksen toteutuksesta ja aineiston analyysistä. Luvussa kahdeksan käsittelen opinnäytetyön tutkimustuloksia eli vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lukemisen merkityksestä. Yhdeksännessä luvussa kerron johtopäätöksistä ja kymmenennessä luvussa on opinnäytetyöprosessin pohdinta.

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tutkimus ja ajankohtaisuus

Vuonna 2016 tehdyssä PIRLS-tutkimuksessa (Progress in International Reading Literacy Study) on selvitetty kansainvälisesti 4.luokkalaisten lasten lukutaidon tasoa. Suomi sijoitui 50 osallistujamaan tai –alueen joukossa viidennelle sijalle. Verrattuna aiempaan tutkimukseen (2011) sijoitus laski kolme sijaa, mutta pistemäärää tarkastellessa laskua oli vain 2 pistettä, mikä ei ole tilastollisesti merkittävä. Lukutaito on siis pysynyt vuoden 2011 tasolla. Tyttöjen ja poikien välillä on eroa lukutaidossa. Tytöt pärjäävät lukutaidon arvioinneissa paremmin kuin pojat. Suomessa tyttöjen ja poikien välinen piste ero on 22 pistettä, joka on hieman korkeampi kuin kansainvälinen keskiarvo (19 pistettä). (Leino, Nissinen, Puhakka & Rautopuro 2017, 14–15.)

Lukutaitoa on tarkasteltu neljän suoritustason avulla, mitkä ovat erinomainen, korkea, tyydyttävä ja heikko suoritustaso. Suomalaisista 98 prosenttia ylsi vähintään heikkoon suoritustasoon, mutta on huomioitava siis, että 2 % oppilaista ei yltänyt edes alimmalle tasolle. 91 prosenttia saavutti vähintään tyydyttävän tason, 62 prosenttia vähintään korkean suoritustason ja 18 prosenttia saavutti erinomaisen suoristustason. Suomalaiset olivat parempia tietoteksteihin eli tiedon hankkimiseen ja käyttämiseen liittyvissä tehtävissä kuin kaunokirjallisissa, lukukokemuksen saamiseen liittyvissä tehtävissä. (Leino ym. 2017, 16,18.)

Alueellisia vertailuja varten Suomen aineisto jaettiin viiteen alueeseen, jotka olivat pääkaupunkiseutu, muu Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Merkittäviä eroja pistemäärissä ei ollut alueellisesti tarkasteltuna. Sukupuoliero säilyi tyttöjen hyväksi myös alueittain tarkasteltuna. Lukuharrastus ja lukemisaktiivisuuden yhteys lukutaidon tasoon on käynyt ilmi jo monissa aiemmissa tutkimuksissa ja sama yhteys näkyy myös tässä uusimmassa aineistossa. Suomalaisista 35 prosenttia kertoo lukevansa huvikseen ja 20 prosenttia ottaakseen selvää asioista lähes päivittäin. Huvilukemisen osalta 10 prosenttia ja selvää ottamisen osalta 12 prosenttia kertoo, etteivät koskaan lukee tai lukivat tuskin koskaan. Omaksi huvikseen lähes päivittäin lukevat menestyivät paremmin kuin ne, jotka tuskin koskaan lukivat omaksi ilokseen. Oppimiseen tähtäävän lukemisen tiheydellä ei ollut suoranaista yhteyttä lukutaitotulokseen. (Leino ym. 2017, 22, 27.)

Suomalaisoppilaista vain 39 prosenttia oli hyvin sitoutuneita lukutaidon opetukseen, 54 prosenttia jonkin verran ja 7 prosenttia vain vähän sitoutuneita. Suomalaislapset olivat oppitunteihin sitoutumisessaan häntäpäässä, mutta oppilaiden suhtautuminen väittämiin oli silti hyvin myönteistä. Yli 90 prosenttia suomalaisoppilaista oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä väittämistä ”Opettajaani on helppo ymmärtää”, ”Opettajani yrittää auttaa oppimistamme monin tavoin” ja ”Kun teen virheen, opettajani neuvoo minua, miten onnistuisin paremmin”. Kuitenkin neljännes oppilaista oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämistä ”Opettajani antaa minulle mielenkiintoista luettavaa” ja ”Opettajani kannustaa minua kertomaan, mitä mieltä olen lukemastani”. (Leino ym. 2017, 29–30.)

Kodin resurssien vaikutusta ja yhteyttä lukutaitoon tarkasteltiin siten, että oppilaat jaettiin kysymysten mukaan kolmeen ryhmään. *Paljon resursseja* –ryhmään kuuluivat kodit, joissa oli enemmän kuin 100 kirjaa ja enemmän kuin 25 lastenkirjaa sekä oppilaalla oma huone ja kotona internetyhteys sekä vähintään toinen huoltaja oli suorittanut korkeakoulututkinnon ja vähintään toinen toimi asiantuntija-ammattissa. *Vähän resursseja* –ryhmään laskettiin perheet, joissa oli 25 kirjaa tai vähemmän, 10 tai vähemmän lastenkirjoja, eikä kumpikaan huoltaja ole opiskellut toista astetta pidemmälle, eikä ole toiminut yrittäjänä tai asiantuntijana. Loput oppilaat sijoitettiin *Jotain resursseja* –ryhmään. Suomessa 37 prosenttia oppilaista sijoittui *Paljon resursseja* –ryhmään, 63 prosenttia *Jotain resursseja* –ryhmään ja näin ollen *Vähän resursseja* –ryhmään ei Suomessa sijoittunut lainkaan oppilaita. (Leino ym. 2017, 33.)

Kodin vaikutus lapsen ja nuoren asenteisiin on merkittävä. Myönteinen suhtautuminen lukemiseen syntyy varhain, jos vanhemmat tarjoavat kannustavan lukuympäristön ja arvostavat lukemista. Suomessa 67 prosenttia joskus varhaisia kokemuksia saaneiden ryhmään ja 32 prosenttia lapsista sijoittui usein varhaisia lukutaidon kokemuksia kotona saaneiden ryhmään. Yksi prosentti oppilaista oli sellaisia, jotka olivat saaneet vain harvoin varhaisia kokemuksia. Lukevat vanhemmat toimivat myös esimerkkinä lapsilleen. (Leino ym. 2017, 34–36.)

Valtakunnallisesti lapselle lukeminen on ajankohtainen aihe. Lue lapselle –hankkeen tavoitteena on innostaa vanhempia lukemaan ääneen lapsilleen sekä valistaa heitä lukemisen tärkeydestä. Hanke koostuu internet-sivustosta sekä lukumitasta sekä faktaesitteistä.

Lisäksi on käynnissä kymmenen pilottikunnan kanssa Lue lapselle –pilottikokeilu neuvoloiden ja kirjastojen välillä. Hanke on jakanut kirjastojen kautta neuvoloihin materiaalit vanhempien ja neuvolahenkilökunnan käyttöön. Neuvoloissa mitataan lapset lukumitalta ja samalla on luontevaa keskustella vanhemman kanssa lukemisen tärkeydestä ja merkityksestä lapselle. (Lue lapselle –hanke 2017.) Edellä mainittujen materiaalien lisäksi kirjastot lahjoittivat vuonna 2017 syntyville lapsille ensikirjat. Pilotin tavoitteena on antaa tietoa lukemisen merkityksestä vastasyntyneen lapsen vanhemmalle, jotta he voisivat aloittaa lukuharrastuksen jo varhaisessa vaiheessa muun muassa loruttelun kautta.

Forssan kaupungin päiväkodeissa alkoi syksyllä uusi Lukunalle-nimeä kantava kampanja, jonka tarkoituksena on innostaa ja lisätä kotona lapselle lukemista. Lukunallena voi olla uusi tai käytetty pehmolelu tai esimerkiksi yhdessä lapsiryhmän kanssa kirpputorilta ostettu lelu. Lukunalle kyläilee jokaisen lapsen luona noin viikon ajan ja vierailun aikana vanhempien tarkoituksena olisi lukea lapselleen ja lukunallelle kirjoja. Yhteistyöpäiväkotini on ottanut tälle lukuvuodelle yhdeksi painotusalueeksi lukemisen ja heidän tarkoituksenaan on panostaa työssään lastenkirjallisuuden hyödyntämiseen.

2.2 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tarkoituksena on kartoittaa päiväkodissa olevien lasten vanhempien lukutottumuksia sekä heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan lukemisen merkityksellisyydestä lapselle. Tavoitteena on saada tietoa vanhempien käsityksestä, millainen merkitys lukemisella on lapsen kehitykseen sekä vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Tavoitteena on saada myös tietoa, miten varhaiskasvatus voisi tukea vanhempia kotona lukemisessa. Yhtenä tavoitteena on myös saada vanhemmat pohtimaan lukutottumuksiaan ja mahdollisesti lisäämään lukuharrastusta kotona. Tavoitteena on antaa myös päiväkodille konkreettista tietoa aiheesta vanhempien näkökulmasta. Tavoitteena on saada vanhempien vastauksista esiin mahdollisia tuen tarpeita ja ideoita varhaiskasvatuksen kehittämiseksi, jotta varhaiskasvatus voisi paremmin tukea vanhempia kasvatustehtävässään.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on *Mikä on vanhempien näkemys lapselle lukemisen merkityksestä?*

Tarkentavat kysymykset ovat:

- Millaisia vaikutuksia lukemisella on lapsen kehitykselle?
- Millainen merkitys lukemisella on vanhemman ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle?
- Kuinka varhaiskasvatus voisi tukea vanhempia kotona lukemisessa?

3 LASTENKIRJALLISUUS

3.1 Ominaispiirteet

Lastenkirjojen lähtökohtana on, että aikuinen on kirjoittanut lapsen parasta ajatellen omasta mielestään lapselle sopivaa kirjallisuutta. Lastenkirjat ovat lyhyempiä sivumääriltään ja muodoltaan kompakteja verrattuna aikuisten kirjoihin. Lastenkirjojen tekijöiden on tiedostettava lastenkirjallisuuden perinnettä sekä lapsille kirjoittamisen reunaehdoja sekä erityisvaatimuksia. Lastenkirjat vaativat tarkkaa kielen vivahteiden tajua sekä tietämys lapsen kehitysvaiheista on hyväksi lastenkirjoja tehdessä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 138.) Lastenkirjallisuuden alalajeja ovat sadut, kuvakirjat, lorut ja runot sekä lasten tietokirjallisuus. Lorut ja runot ovat pienen vauvan ensimmäisiä kokemuksia lastenkirjallisuuden maailmasta. Ensikirjojen kautta lapsi tutustuu kirjoihin käsillään, suullaan ja hampaillaan. Kuvakirjojen katselu on yhteistä puuhaa vanhemman ja lapsen välillä. Sanoittaminen ja kuvista keskustelu ovat tärkeitä lapsen kehitykselle. Kuvakirjat ovat hyviä välineitä sadun kerronnan tukena, sillä lapsi voi kirjan kuvista seurata tarinan kulkua ja osallistua näyttämällä esimerkiksi, missä kirjan pupu kulkee. Tietokirjallisuuteen tutustuminen lähtee usein lapsen kiinnostuksesta, esimerkiksi avaruutta tai traktoreita kohtaan.

Satujen elinvoimaisuus johtuu siitä, että niissä toteutuu oikeudenmukaisuus ja sankarillisuus. Kuka tahansa voisi olla tarinan sankari, sillä tarvitaan vain rohkeutta ja päättäväisyyttä pahan voittamiseksi. Saduissa ei edetä rahan tai vallan avulla, vaan rakkaus on se, mikä vapauttaa pahan vallasta. Samat teemat toistuvat eri puolilla maailmaa. Satujen maailma auennut heti lapsille, sillä aikuiset eivät sitä sallineet. (Hjelt 2014, 18.) Nykyään lapsi saa kokea satujen maailmaa ja hyödyntää omaa mielikuvitustaan. Satujen kautta lapsi oppii, että paha saa lopulta palkkansa ja hyvä voittaa. Lapsi oppii elämästä, oikeudenmukaisuudesta ja rehellisyydestä tarinoiden kautta. Usein lastenkirjoissa on jokin opetus, joka voi liittyä esimerkiksi ystäväyteen, erilaisuuteen tai rehellisyyteen.

3.2 Historia

Sadut olivat yli 3 000 vuotta suullista perintöä ja ne elivät sekä täydentyivät kertojiensa varassa. Sadut olivat aikuisten kasvukertomuksia. (Hjelt 2014, 17.) Satuja ei aiemmin

haluttu merkitä muistiin, sillä ne koettiin talonpoikien pakanalliseksi perinteeksi. Kuitenkin 1600-luvun alkupuolella sadut olivat Ranskassa aatelisnaisten salonkihuvia ja naiset itse kirjoittivat niitä. Sadut ovat olleet aikuisten kulttuuria, ja onkin vaikea sanoa, milloin satu lakkasi olemasta vain aikuisten kirjallisuutta. (Huhtala & Juntunen 2004, 14–15.)

Lastenkirjallisuuden syntyä on ajoitettu eri tavoin, sillä aiemmin sen on katsottu syntyneen 1700-luvulla, jolloin lapset erotettiin omaksi kohderyhmäkseen ja lapsille tarkoitettua kirjallisuutta alettiin kustantaa. Nykyisin lastenkirjallisuuden ajatellaan olleen oma lajinsa jo keskiajalla. Lastenkirjallisuus alkoi aapisista, ja ensimmäisen suomenkielisen aapisen, niin sanotun abc-kirjan, julkaisi Mikael Agricola 1540-luvulla. Varhaisten lastenkirjojen tarkoituksena oli kasvattaa lapsi hyväkäyttöiseksi aikuiseksi. Kirjat olivat käytösoppaita, raamatun lukemisoppaita, elämäkertoja ja faabeleita eli vertaiskuvallisia, kasvattavia eläintarinoita. Varhainen lastenkirjallisuus oli yleisilmeeltään uskollista, tiukasti kasvattavaa, mutta jo 1500-luvulla puhuttiin myös oppimisen ilosta ja lapsen naurun tärkeydestä. (Huhtala & Juntunen 2004, 9–10.)

1500-1600 – lukujen lastenkirjallisuuden tärkeimpinä tehtävinä pidettiin lukutaidon opettamista, kristityksi kasvamista ja tuonpuoleisen elämään valmistautumista (Hjelt 2014, 18). Valistusaika suosi erityisesti varoituskertomuksia, joissa lasta rangaistiin luonnollisen rangaistuksen mukaisesti. Kuitenkin samaan aikaan runoilijapiispa F.M. Franzén korosti lapsuuden ainutkertaisuutta ja kansansadun merkitystä lapselle. (Huhtala & Juntunen 2004, 15.)

4 LUKEMINEN LAPSEN KEHITYKSEN TUKENA

4.1 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalinen alkupääoma on lahja tai perintö, jonka lapsi saa häntä ympäröivältä kasvatusyhteisöltä. Se ei ole lapsessa itsessään, vaan se on yhteisön jäsenten ja hänen välisissä suhteissa. Sosiaalinen alkupääoma toimii perustana lapsen oman sosiaalisen pääoman kehittymiselle ja karttumiselle kasvatuksen ja ympäristön vaikutuksen tuloksena. Sosiaalinen alkupääoma koostuu kolmesta tekijästä, jotka vaikuttavat lapsen kasvuympäristössä. Tekijät ovat arvot ja normit, yhteisön tuki sekä luottamus. Lasten välisissä sosiaalisissa alkupääoimissa on suuriakin eroja, sillä jokaisella lapsella ei ole läsnä turvallista aikuista, joka turvaisi hänen perustarpeensa. Tämä horjuttaa heti lapsen kokemaa luottamusta ympäristöönsä, sillä perusluottamus syntyy varhaisissa vuorovaikutussuhteissa. (Pulkkinen 2002, 44–45.) Kaikilla lapsilla ei ole siis samanlaisia lähtökohtia sosiaalisen alkupääoman suhteen, eikä myöskään oman sosiaalisen pääoman kehittymiselle.

Kiintymyssuhteen luominen on niin sanotusti lapsen ensimmäinen sosiaalinen taito. Uusimman käsityksen mukaan lapsi voi muodostaa useamman vahvan kiintymyssuhteen, mutta jokainen turvallinen kiintymyssuhde vaatii vuorovaikutuksen jatkuvuutta ja pysyvyyttä. Kiintymyssuhde on sosiaalisen kehityksen sekä sosiaalisten taitojen pohja, mutta myös kognitiivisen kehityksen pohja. Lapsen kehitys on kokonaisvaltaista ja eriytymättöä, sillä kognitiivinen, sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys liittyvät toisiinsa vahvasti. (Keltikangas-Järvinen 2012, 26–27, 39, 43.)

Sosiaalisuus tarkoittaa synnynnäistä temperamenttipiirrettä, kun taas sosiaaliset taidot opitaan kokemuksen ja kasvatuksen kautta. Sosiaalisuus on halua olla ihmisten kanssa. Sosiaaliset taidot tarkoittavat kykyä tulla toimeen muiden kanssa. Pieni lapsi osoittaa sosiaalisuuttaan kiinnostuksena muita ihmisiä kohtaan. Sosiaalinen lapsi tarkastelee uteliaana muita, hymyilee ja odottaa kontaktia vieraalta. Hymy on sosiaalinen signaali, joka on suunnattu jollekulle. Hymy on vauvan luontainen väline ensimmäiseen vuorovaikutukseen. Itku on toinen luontainen kommunikoinnin väline vauvana. (Keltikangas-Järvinen 2012, 49–50, 53–54.)

4.2 Psyykkinen kehitys

Kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana lapselle kehittyy tunne omasta minuudestaan, yksilöllisyydestään ja ainutkertaisuudestaan. Positiiviset hoivakokemukset luovat tunteen arvokkuudesta ja pohjan hyvälle itsetunnolle. (Keltikangas-Järvinen 2012, 21.) Minuudella tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä ja tietoisuutta, kuka hän on. Itsetunnolla tarkoitetaan ihmisen käsitystä siitä, kuinka arvokas ja tärkeä on. Minäkuva kuvastaa ihmisen käsitystä siitä, millainen hän on ja mitkä ovat hänen vahvuutensa ja heikkoutensa. (Nurmiranta ym. 2011, 22, 27.)

Itsekunnioitus syntyy, kun lapsi saa kokea onnistumisia sekä toisten ihmisten arvonantoa itseään kohtaan (Pulkkinen 2002, 113). Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi kokee olevansa turvassa henkilön seurassa ja tietää, että hänen tarpeensa tyydytetään. Kanninen & Sigfrids (2012, 98) kirjoittavat kosketuksen tuovan turvaa, rauhoittavan itkua sekä opettavan oman kehon hallintaa. Läsnaolon ja läheisyyden kautta lapsi kokee itsensä rakastetuksi ja luottaa itseensä ja kokee kelpaavansa juuri sellaisena kuin on. Turvallisuuden tunteen kokeminen on erittäin tärkeää pienelle lapselle. Lisäksi yhteinen lukuhetki on sosiaalinen hetki lapsen ja vanhemman välillä, minkä aikana rakennetaan vuorovaikutussuhdetta. Fyysinen läheisyys ja sylissä oleminen lisäävät lapsen itseluottamusta sekä antavat pienelle lapsen tärkeän viestin lämmöstä ja turvasta (Heikkilä-Halttunen 2015, 17).

4.3 Emotionaalinen kehitys

Pienellä lapsella ei ole vielä sanoja selittääkseen omia tunteitaan eli emootioita. Lapsen voi olla helpompi näyttää tunteitaan kehollisen kuvauksen avulla. Esimerkiksi kulmien alta katsominen tai kiukkuinen reagointi voivat olla merkinä aikuiselle, että jokin on huonosti. Kasvattajan tulee kuitenkin pystyä keskustelemaan lapsen kanssa niin, ettei lapsi joudu häpeämään tunnettaan ja kokemustaan. (Kanninen & Sigfrids 2012 76–77.) Aikuinen sanoittaa lapselle tämän ilmeiden, eleiden ja käyttäytymisen pohjalta tekemänsä havainnon perusteella, mikä lasta vaivaa tai mietityttää. Aikuinen tarjoaa sanan, esimerkiksi ”Harmittaako sinua, kun et saanut juuri tuota punaista autoa?”. Ja lapsi saa kokemukselleen tunteen ja saa myös kokemuksen, että hänet on tullut kuulluksi ja nähdyksi tunteensa kanssa. Aikuisen tehtävä on antaa lapselle mahdollisuus kokea erilaisia tunteita, sanoittaa niitä ja antaa hyväksyntä tunteille.

Lasta hoitava aikuinen seuraa lapsen mielialoja ja toimii niiden mukaisesti, kuten luo turvallisuuden tunteen ja lohduttaa tarvittaessa. Hän toimii lapsen tunteiden säätelijänä, kun lapsi ei vielä itse osaa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 27.) Lapset, joiden vanhemmat ovat taitavia tunnetaitojen ohjaamisessa, kykenevät itsekin paremmin tunteidensa säätelyyn. Jos lapselle kehittyy hyvät tunnetaidot, hän kykenee rauhoittumaan helpommin hermostuessaan sekä tunnistamaan ja nimeämään omia sekä toisten tunteita. (Kanninen & Sigfrids 2012, 75.) Aikuisella on siis merkittävä rooli lapsen tunteiden sanoittamisessa, ymmärtämisessä sekä niiden säätelyssä, kun lapsi vasta harjoittelee näitä taitoja.

Kun lapselle on luettu pienestä pitäen, hän kykenee myötäelämään herkästi toisten tunteita (Heikkilä-Halttunen 2015, 12). Lapsi on sekä jännittänyt että iloinnut satujen tapahtumien mukana ja siten myötäelänyt satujen hahmojen kokemuksia. Kuvien kautta lapsi myös näkee, miltä tunne näyttää, esimerkiksi ikävä tai ilo. Lapsi kykenee asettumaan toisen asemaan ja ymmärtämään toisen tunteita.

4.4 Kognitiivinen kehitys

Kognitiivinen kehitys tarkoittaa tiedonkäsittelyyn liittyvien toimintojen kehittymistä. Toimintoja ovat muun muassa havaitseminen, kieli, muisti, oppiminen ja ajattelu. Kognitiiviseen kehitykseen vaikuttavat perimän ja ympäristön lisäksi lapsen omat kiinnostuksen kohteet sekä aktiivisuus. Lapsen ja vanhemman välinen myönteinen vuorovaikutus vaikuttaa kognitiiviseen kehitykseen. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2011, 33.)

Ääneen lukemisella, asioiden sanoittamisella sekä loruttelulla on merkitystä lapsen kognitiiviseen ja kielelliseen kehitykseen. Heikkilä-Halttunen (2015, 16, 23) kertoo lorujen ja riimien auttavan lasta tunnistamaan äänen värejä, sävyjä ja rytmiä. Runot laajentavat lapsen sanavarastoa sekä lisäävät herkkyyttä kielen kuunteluun sekä keskittymään. Karasma & Suvilehto (2014, 298) taas kirjoittavat tarinoiden stimuloivan lapsen ajattelu- maailmaa ja edistävän luovaa ajattelua.

Mitä enemmän lapsi käyttää mielikuvitustaan, sitä enemmän hän oppii ja alkaa löytää myös kriittisyyttä. Tarinoiden kertominen ja lukeminen ovat aina olleet kasvatuksellisesti tärkeitä oppimisen muotoja. (Karasma & Suvilehto 2014, 298.) Lapsen yksilöllinen tapa

ajatella ja nähdä maailmaa kehittyvät. Lapsesta kasvaa itsenäinen ajattelija, jonka tiedostaa, että hänen mielipiteillään ja ajatuksillaan on merkitystä.

5 LAPSEN JA VANHEMMAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

5.1 Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan kahden tai useamman henkilön välistä vastavuoroista kommunikaatiota. Vuorovaikutukseen kuuluvat ilmeet, eleet, katseet, puhe ja sanat. Pelkät sanat ja puhe eivät riitä, sillä ilmeet, äänenpaino ja kosketus luovat sanoille merkityksiä. (Väestöliitto 2018.) Varhainen vuorovaikutus on kaikkea lapsen ja vanhempien yhdessä tekemistä, kokemista ja olemista ensimmäisinä vuosina (Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus 2018).

Toimiva vuorovaikutus edellyttää vastavuoroisuutta. Aluksi vauva tarkkailee ja katselee toisen kasvoja, kun hänelle puhutaan ja hymyillään. Muutaman kuukauden iässä vauva alkaa vastata tutun ihmisen hymyyn äänтелеvästi, hymyilevästi ja raajojaan heiluttelemalla. (Silvén 2010, 55.) On siis tärkeää olla läsnä ja osoittaa vastavuoroisuutta pienelle vauvalle. Vauva kokee tullessa nähdyksi ja siten tuntee, että hänet huomioidaan ja hänestä välitetään.

Bowlbyn kiintymyssuhdeteorian mukaan kiintyminen toiseen takaa lapselle hoivan, joka taas edistää aidon itseluottamuksen syntymistä. Kiintymiseen liittyy myös biologinen valmius hakea turvaa, kun aivoissa pelkovaihe menee päälle. Kiintymyssuhde muovaa lapsen kognitiivisia toimintoja, kuten havainnointia, ajattelua, tulkintaa sekä oppimista. Kiintymyssuhde on sopeutumista tiettyihin oloihin ja tilanteisiin. Kiintymysmallien kolme pääluokkaa ovat turvallinen kiintymys, turvaton-välittelevä kiintymys ja turvaton-ristiriitainen kiintymys. (Kanninen & Sigfrids 2012, 30, 32.)

Turvallisessa kiintymyksessä vanhempi vastaanottaa lapsen tunneilmaisua ja hätää, minkä jälkeen vanhempi jäsentää sitä ja palauttaa sen takaisin muuntaen tunnesisältöä. Häden rinnalla on lempeä, rauhoittava puoli. Lapsi kokee tullessa ymmärretyksi ja nähdyksi. Turvallisen kiintymyssuhteella on todettu olevan yhteyksiä moniin tunne-elämän taitoihin, kuten kykyyn tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteita ja toimintaa. Sillä on todettu myös olevan vaikutusta sosiaaliseen joustavuuteen sekä kykyyn sopeutua stressiin ja muihin elämäntilanteisiin. (Kanninen & Sigfrids 2012, 32.)

Välttelevässä kiintymyksessä lapsi on sisäistänyt ajatuksen ja kokemuksen, että pahan olon, kuten surun, ikävän tai mustasukkaisuuden tunteiden, ilmaiseminen johtaa siihen, että hoivaaja vetäytyy tilanteesta tai se on jopa rangaistavaa käytöstä. Lapsi oppii välttelemään tällaisia ei-toivottuja tunteita ja niiden ilmaisemista. Lapsi voi vaikuttaa ulospäin hyvin reippaalta ja pärjäävältä, mutta kokee sisäisesti itsensä turvattomaksi. Tai lapsi voi olla koko ajan niin sanotusti varpaillaan ja muuttaa toimintaansa aikuisen pienenkin mielenliikkeen mukaiseksi, jotta ei toimi väärin hetkeäkään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 33.) Ristiriitaisessa kiintymyksessä lapsi elää ja kasvaa epäjohdonmukaisen vanhemman kanssa. Tällaisessa tilanteessa vanhempi toisinaan vastaa lapsen tunneilmaisuuksiin ja toisinaan taas jättää huomioimatta tunneilmaisun. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen tulee käyttää keskittyttävä tarkkailemaan ja havainnoimaan vanhempaansa, jotta löytää optimaalisen hetken saadakseen huomiota. Tunneilmaisun tukahduttamisen sijaan lapsi saattaa oppia liioittelemaan tunneilmaisuaan tavalla, josta voi olla haittaa lapsen itsenäistymisessä.

Jo pieni vauva osaa ilmaista mielihyvää sekä mielihyvänsä. Nälkäisenä vauva itkee ja hänelle tarjotaan maitoa. Kun hänen tarpeensa on tyydytetty, hän ilmaisee katseella läsnäolonsa ja seuraa ilmeitä ja eleitä sekä saattaa äännelemällä osallistua keskusteluun. (Silvén 2010, 54.) Kun taas vauva itkee väsymystään, niin häntä rauhoitellaan uneen. Vanhempi huomioi lapsen tarpeet ja tyydyttää ne tarpeellisella tavalla.

5.2 Lukeminen vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukena

Pieni vauva on valmis vuorovaikutukseen, vaikka tietoisuus itsestä ja läheisten olemassaolosta kehittyikin vasta ensimmäisen ikävuoden aikana. Tärkeintä on kontakti, erityisesti katsekontakti. Jo muutaman viikon ikäiselle vauvalle voi lorutella riimejä ja uneen tuodittavia lauluja, vaikka hän ei vielä ymmärrä sanojen sisältöä, sillä hän rakastaa kuunnella vanhempiansa äänten tunnesävyjä. Lorut, riimit ja muut kielileikit sopivat hyvin päivittäisiin hoitohetkiin, kuten vaipanvaihto ja kylvytys. Kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välille syntyy arkisista, toistuvista hoitoon liittyvistä hetkistä. Syntyy luottamus siihen, että perustarpeet tulee tyydytettyä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 13–15.)

Syntymästään lähtien vauva alkaa tutustua ympäristöönsä, sen henkilöihin ja tapoihin. Toiminnan ja ympäristön sanoittaminen on tärkeää, sillä niiden avulla lapsi alkaa ymmär-

tää päivän kulkua. (Karasma & Suvilehto 2014, 298.) Pukeutumishetkissä vanhempi sanoittaa toimintaa lapselleen kertomalla, mitä on parhaillaan tekemässä. Kuten ”Laitetaan tämä sininen paita päälle ja tässä onkin auton kuva, on kyllä hieno auto”. Tällä tavoin rikastetaan lapsen sanavarastoa ja osoitetaan myös samalla lapselle aitoa läsnäoloa. Päivän kulkua lapsi alkaa ymmärtää, kun päivässä on tietty rytmi, mitä myös sanoitetaan lapselle. Esimerkiksi kerrotaan pukeutumisen jälkeen menevämme aamupalalle ja sitten ulos.

Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilla (2-3 –vuotiaan älyllinen kehitys 2017) kerrotaan varsinkin 2-vuotiaan lapsen tekevän kysymyksiä ”mikä”, kun taas 3-vuotias kysyy ”miksi” ja ”missä”. Lapsi haluaa oppia uusia asioita ja hyödyntää vanhempaansa tiedon saannissa. Lapsi luottaa vanhempaansa ja uskoo saavansa vastauksia kysymyksiinsä. Vanhemmista tämä jatkuva kysely voi tuntua joskus raskaalta, mutta olisi tärkeää keskustella lapsen mieltä askarruttavista asioista. Kuvakirjojen ja satujen avulla vanhempi voi käsitellä lapsen kanssa erilaisia asioita tai teemoja.

6 VARHAISKASVATUS VANHEMMUUDEN TUKENA

6.1 Varhaiskasvatus vanhemmuuden tukena

Päiväkodissa kasvatus perustuu kasvatuksen ammattilaisten ja vanhempien väliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen. Päiväkodin toimintaa voi kuvata eri näkökulmista esimerkiksi instituutiona, organisaationa ja yhteisönä. Suomalaisessa yhteiskunnassa päiväkodilla on tietty institutionaalinen tehtävä, jota määritellään virallisissa dokumenteissa, kuten Varhaiskasvatuksen perusteet. Niissä edellytetään henkilöstöä sitoutumaan yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin ja arvoihin sekä eettisiin periaatteisiin. (Nummenmaa 2006, 23–25.) Vaikka vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten tasavertainen yhteistyö on keskeinen toimintaperiaate, yhteistyötä kehystää edelleen perinteisemmät asiantuntijuuden tulkinnat. Niihin liittyvät näkemykset työntekijän ja vanhemman suhteen asymmetriasta. Vanhemmat näkevät varhaiskasvatuksen työntekijät asiantuntijoiksi lapsen kehitystä ja kasvua koskevissa kysymyksissä. (Alasuutari 2006, 86–87.) Kuitenkin ajatellaan myös vanhemman olevan lapsensa asiantuntija, sillä vanhempi tuntee lapsensa parhaiten kotioloissa ja vauvasta lähtien.

Karila (2006, 91) kirjoittaa vuorovaikutuksen toimivan lapsen eri kasvuympäristöjä, kotia ja päiväkotia, yhdistävänä linkkinä, mikä taas avartaa vanhempien sekä ammattilaisten näkökulmia lapsen kehitykseen ja kasvatukseen. Hyvä yhteistyö vaatii tutustumista ja sitä kautta luottamuksen syntymistä. Toimiva vuorovaikutus antaa mahdollisuuden avoimelle keskustelulle ja dialogille. Päiväkodin päivittäiset kohtaamiset, kuten hakutilanteet, voivat olla hyvinkin merkityksellisiä vanhemmalle. Kuulumisten vaihto antaa vanhemmalle mahdollisuuden kuulla lapsensa elämästä ja päivästä päiväkodissa.

Kasvatuskumppanuudessa koti ja päiväkoti ovat lähellä toisiaan. Päiväkodin tehtäväksi on asetettu laissa kotien kasvatustyön tukeminen, mikä voi olla vanhempainneuvontaa ja –kasvatusta sekä vanhemmuuden tukemista. Työntekijä asettuu vanhemman rinnalle luodakseen hänelle kokemuksen, että henkilöstö toimii yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa. Avoin vuoropuhelu auttaa jakamaan arjen kasvatusvastuuta. Tavoitteena on myös tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. On tärkeää antaa tilaa vanhempien kokemusten kuulemiselle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21, 23.)

6.2 Varhaiskasvatus tukemassa kotona lukemista

Päiväkodin yhtenä tavoitteena on tukea lapsen kielen sekä puheen kehittymistä yhdessä vanhempien kanssa. Päiväkodissa lapsella tulee olla mahdollisuus tutustua erilaisiin lastenkirjallisuuden lajeihin. (Heikkilä-Halttunen 2015, 117.) Päiväkodin antama mahdollisuus kirjallisuuteen tutustumiseen voi luoda lapselle innostuksen kirjojen maailmaan, ja lapsi vie innostuksen ja kiinnostuksensa kotiin ja pyytää itsekin vanhempiaan lukemaan hänelle.

Kuluvalla toimintakaudella Forssan päiväkodeissa yhtenä painotusalueena on lukeminen. Tämä on kirjattu myös Forssan varhaiskasvatussuunnitelmaan. (VoxForssa 2017.) Lisäksi alkusyksystä järjestetyssä vanhempainillassa on kerrottu lukemisen merkityksestä ja tärkeydestä. Kaikissa Forssan kaupungin päiväkodeissa tuetaan kotona lukemista syksyllä alkaneen lukunalle-kampanjan kautta. Lukunalle vieraillee vuorollaan jokaisen lapsen luona noin viikon ajan. Tavoitteena on saada vanhemmat lukemaan lapselleen ja lukunalle kirjoja. Lukunallen mukana tulee saatekirje, jossa kerrotaan lyhyesti lukemisen merkityksestä sekä ohjeistetaan lukunallen vierailusta.

Monissa päiväkodeissa pidetään oman lelun päivää, jonka teemaa voisi muuttaa välillä niin, että päiväkodissa vietettäisiinkin oman kirjan päivää. Lapsi saisi mahdollisuuden esitellä lempikirjaansa muulle ryhmälle. Lapsi saa mahdollisuuden kertoa lukemastaan ja mielipiteestään kirjastaan ja samalla näkee ja oppii, millaisia muita kirjoja on olemassa sekä hän huomaa mielipiteitä olevan erilaisia. (Heikkilä-Halttunen 2015, 119.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON ANALYYSINTI

7.1 Tutkimusote ja –menetelmä

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tavoitteena on tutkittavan ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen sekä tulkinnan antaminen. Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat merkitykset eli kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaalimaailman. Laadullinen tutkimus on usein deskriptiivistä eli kuvailevaa. (Kananen 2014, 18–19.) Tutkimuksessa selvitetään vanhempien näkökulmasta lukemisen merkitystä lapselle.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli päiväkotia käyvien lasten vanhemmat. Päiväkodissa lapsia on yhteensä noin 170, mutta ottaen huomioon sisarukset päiväkodin sisällä, perheitä on arviolta noin 140-150. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä oli kysely, joka Vilkan (2007, 28) mukaan sopii aineiston keräämisen menetelmäksi, kun tutkittavia on paljon. Kysely toteutettiin esiopetusta käyvien lasten vanhemmille sähköisenä kyselylomakkeena ja nuorempien lasten vanhemmille paperisena kyselylomakkeena, sillä esiopetuksen puolella on käytössä enemmän sähköisiä välineitä kuin nuorempien ryhmissä. Paperisen lomakkeen saatekirjeessä oli linkki sähköiseen kyselyyn, joten heillä oli mahdollisuus valita, kummalla tavalla vastaavat.

Saatuani Forssan kaupungilta tutkimusluvan, toimitin päiväkodille 2-5 -vuotiaiden lasten vaatelokeroihin avoimessa kirjekuoressa saatekirjeen ja kyselylomakkeen (Liite 1 ja 2). Lähetin saatekirjeen ja linkin sähköiseen kyselylomakkeeseen (Liite 3) sähköpostitse päiväkodin johtajalle, joka edelleen lähetti ne esiopetusta käyvien lasten vanhemmille sähköisesti. Vanhemmilla oli mahdollisuus valita, osallistuuko kyselyyn vai ei. Vastaukset annettiin anonymieinä ja vastaukset julkistetaan niin, ettei kenenkään kyselyyn osallistuneen vastausta tunnisteta.

Kyselyssä kysymysten muoto on standardoitu eli vakioitu. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. (Vilka 2007, 27–28 & Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 193.) Kyselylomakkeissa oli suljettuja ja avoi-

mia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymysten avulla pyrin saamaan vastauksia, esim. kuinka merkittävänä he pitävät lukemista lapsen kehitykselle ja avoimien kysymysten avulla oli saada vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Kyselytutkimuksen etuna voidaan pitää sen mahdollisuus kerätä laaja tutkimusaineisto. Menetelmää pidetään myös tehokkaana, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. (Hirsjärvi ym. 2015, 195.) Päiväkodin lasten vanhemmista muodostui iso joukko, ja tutkimuksen tavoitteena oli saada kattava aineisto vanhempien näkemyksestä ja kokemuksesta.

7.2 Aineiston analysointi

Hirsjärvi ym. (2015, 195) kirjoittavat kyselyn yhtenä heikkoutena voi olla vastaajien kato eli kyselyyn vastaamattomuus ja epävarmuus vastaajien suhtautumisesta kyselyä kohtaan. Vastauksia tuli yhteensä 50, joista 27 vastausta tuli paperisena ja 23 sähköisenä vastauksena. Noin 30 prosenttia perheistä vastasi kyselyyn, mikä on mielestäni hyvä vastausprosentti lapsiperheiden vanhemmilta. Vanhempien kiinnostus aihetta kohtaan ja myös päiväkodin kannustus kyselyyn vastaamiseen vaikuttivat vastausten määrään.

Analysointi alkoi paperisten sekä sähköisten lomakkeiden lukemisella ja kokoamisella yhteen niin, että kysymykseen liittyvät vastaukset löytyivät samasta kohdasta tiedostosta. Tämä helpotti analysointia, kun vastaukset ovat samassa paikassa, eikä tarvitse katsoa monesta eri paikasta vastauksia. Tulostin vastaukset ja aloitin aineiston sisällönanalyysin. Sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: redusointiin, klusterointiin ja abstrahointiin. Ensimmäisessä vaiheessa, redusoinnissa eli pelkistämässä aineistosta karsitaan epäolennainen asia pois. Redusoinnin voi tehdä siten, että aineistosta etsitään tutkimustehtävään liittyviä ilmaisuja ja ilmiöitä, joita voi erotella alleviivaamalla niitä erivärisillä kynillä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122–123.) Alleviivasin erivärisillä kynillä eri aihealueita ja ilmiöitä, joita vastauksissa ilmeni. Kirjoitin paperille ylös vastauksia ja pidin tukkimiehen kirjanpitoa, esimerkiksi kuinka usein mielikuvitus mainittiin vastauksissa liittyen lapsen kehitykseen. Osa kyselylomakkeiden vastauksista oli jo valmiiksi aika pelkistettyjä, kuten ranskalaisin viivoin kirjoitettuja ajatuksia lukemisen merkityksestä lapsen kehitykseen.

Seuraava vaihe on nimeltään klusterointi eli ryhmittely, jolloin aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Samaa ilmiötä kuvaavat ilmaisut ja käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään eri luokiksi, joista muodostuvat alaluokat. Alaluokista muodostetaan yläluokkia ja niitä yhdistelemällä pääluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–125.) Kaikki kieleen liittyvät ilmaisut ryhmiteltiin omiksi luokiksi ja tunteisiin liittyvät ilmaisut omiksi luokikseen.

Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto, jonka pohjalta muodostetaan käsitteitä. Luokitusten yhdistelemistä jatketaan niin kauan kuin se on mahdollista aineiston sisällön näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125.) Tässä vaiheessa vastauksista saatiin käsitekokonaisuudet, kuten lapsen kehityksessä kognitiivinen kehitys ja tunnetaidot.

Paperisissa vastauksissa oli muutamia vastauksia, joissa oli vastattu vain monivalintakysymyksiin ja jätetty avoimet kysymykset vastaamatta kokonaan. Sähköisessä lomakkeessa oli vastattava jokaiseen kysymykseen, mutta sielläkin osa jätti vastaamatta, esimerkiksi kirjoittamalla ajatusviivan. Paperisissa vastauksissa joku vanhempi oli kirjoittanut, ettei tila tunnu riittävän, kun olisi niin paljon tärkeitä asioita kirjoitettavana. Vastauksen sisältö vaihteli siis runsaasta vastauksesta aina vain monivalintakysymyksiin vastanneisiin. Pääasiassa kuitenkin huomasi vanhempien käyttäneen aikaa ja ajatuksiaan kysymysten läpikäymiseen ja vastauksen kirjoittamiseen.

Hirsjärvi ym. (2015, 195) kirjoittavat kyselyn heikkoutena olevan epävarmuus annettujen vastausvaihtoehtojen onnistumisesta. Monivalintakysymysten kohdalla sähköisessä kyselyssä sai valittua vain yhden vaihtoehdon, kun taas paperisessa muutama vanhempi oli valinnut useammankin vaihtoehdon. Jouduin jättämään niiden kohdalla kokonaan vastauksen analysoinnin ulkopuolelle, sillä kaaviota muodostaessa ei voi laittaa kahta vastausta kysymykseen.

7.3 Vanhempainilta

Analysoinnin valmistuttua päiväkodilla järjestettiin 15.3.2018 vanhempainilta, joka oli avoin kaikille päiväkodin vanhemmille. Illan teemana oli lapselle lukemisen merkitys.

Kevään aikana järjestettävästä vanhempainillasta oli kerrottu jo alustavasti kyselylomakkeen saatekirjeessä. Mainos (liite 4) vanhempainillasta oli päiväkodin ulko-ovissa. Lisäksi päiväkodin sekä osan ryhmistä Peda.net-sivuilla oli mainosta asiasta sekä esiope- tuksen puolella vanhemmille laitettiin viestiä sähköisesti asiasta.

Harmillista oli, ettei vanhempainiltaan osallistunut montaa vanhempia. Osallistujina oli kahdeksan vanhempaa. Ilta järjestettiin vanhempia varten, jotta heillä olisi mahdollisuus kuulla kyselystä ja muiden vanhempien ajatuksista aiheeseen liittyen. Tämän lisäksi heillä oli mahdollisuus kuulla myös päiväkodin ulkopuolisten tahojen ajatuksia.

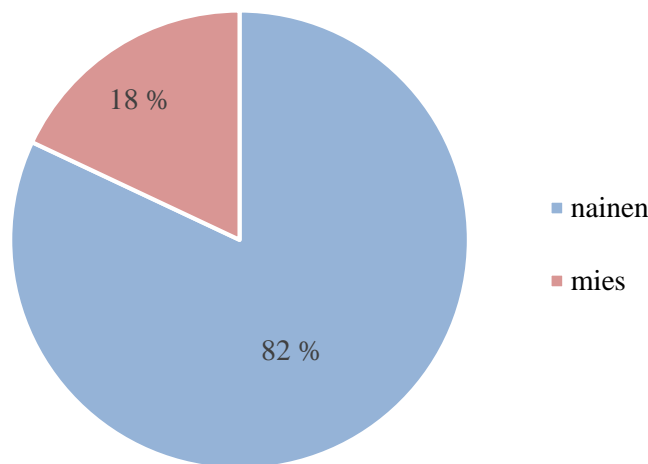
Iltaa varten olin tehnyt Powerpoint-esityksen, jossa oli esitelty kyselyn tuloksia ja vas- tauksia. Kävin läpi kyselyn vastaukset sekä olin kutsunut kirjaston työntekijän sekä äi- dinkielen ja kirjallisuuden lehtorin kertomaan omia ajatuksiaan illan teemaan liittyen. Kirjaston työntekijä kertoi puheenvuorossaan kirjaston toiminnasta ja kehotti vanhempia tulemaan rohkeasti kirjastoon yhdessä lapsensa kanssa. Hän kannusti olemaan pelkää- mättä kirjoja ja tutustumaan erilaisiin kirjoihin. Hän kannusti tarttumaan, mihin tahansa kirjaan, vaikka vain hienon kansikuvan vuoksi. Äidinkielen lehtori kertoi lukutaidon mer- kityksestä tulevaisuuteen, niin kouluun kuin työelämään.

Lopuksi osallistujilla oli mahdollisuus kysyä kyselystä tai vierailijoilta kysymyksiä. Kir- jaston työntekijälle tuli kysymys lapsen kirjastokortin hankintaan liittyen, johon hän sai vastauksen. Muuten vanhemmilla ei ollut kysymyksiä. Vierailijat kertoivat vielä lopuksi muutamia ajatuksia, joita tuli vielä mieleen. Päätimme vanhempainillan toivottaen muka- vaa tulevaa kevättä.

8 LUKEMISEN MERKITYS VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA

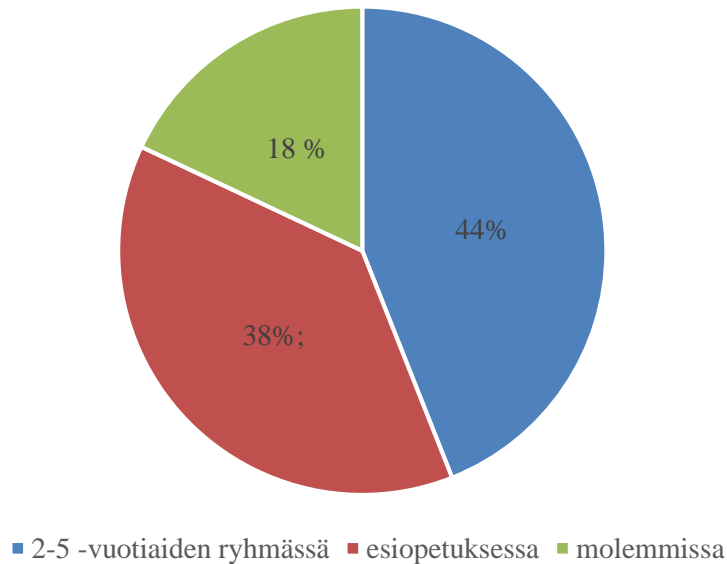
8.1 Taustatiedot

Kyselyn ensimmäinen osio oli taustatiedot, jossa kartoitettiin kyselyyn liittyviä taustatietoja, kuten vastaajan sukupuolta ja lapsen päiväkotiryhmää sekä lukemiseen liittyviä asioita.

KUVIO 1. Vastaajien sukupuolijakauma (n=50)

Kuviossa 1 on havainnollistettu vastaajien sukupuolijakaumaa. Vastaajista 82% oli naisia ja 18% prosenttia miehiä. 50 vastaajan joukossa prosenttiluvut vastaavat 41 naisvastaajaa ja yhdeksää miesvastaajaa. Melkein viidesosa vastaajista oli miehiä, mikä on hyvä asia, jotta vastauksissa on niin miehen kuin naisen näkökulmasta ajatuksia ja kokemuksia.

KUVIO 2. Lapsien ryhmäjakauma (n=50)

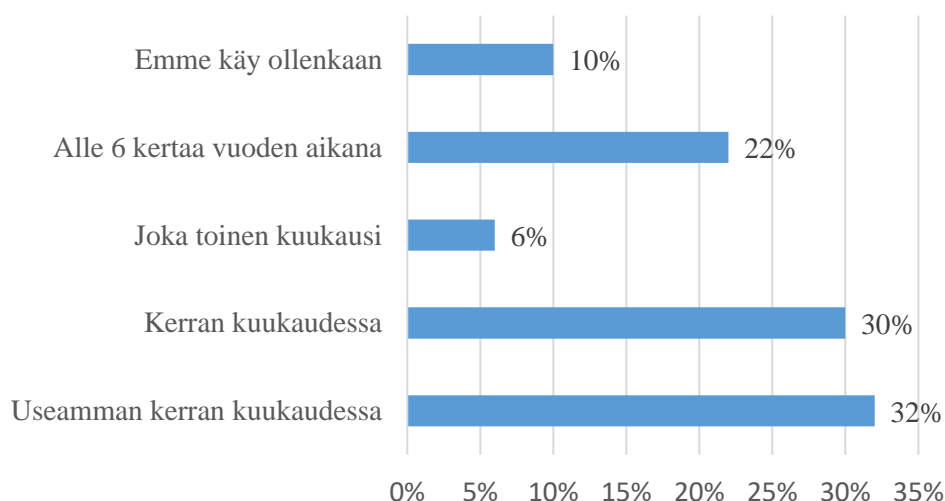
Taustatietona kysyttiin myös, missä ryhmässä lapsi on. 44% vastasi lapsiensa olevan 2-5 –vuotiaiden ryhmässä, 38% esiopetuksessa ja 18% molemmissa ryhmissä (kuvio 2). Kun tarkastelee vastaajien jakautumista ryhmiin, niin melko tasainen määrä vastaajia oli esiopetuksen vanhemmista ja pienten osaston vanhemmista. Mutta kun tarkastelee vastaajien määrää suhteessa perheiden määrään todellisuudessa, niin vastausprosentit eroavat suuresti. Vastausprosentti pienten puolella oli kuitenkin suurempi, sillä siellä lapsia on noin 60 ja vastanneita vanhempia oli 31 huomioiden myös ne vanhemmat, joilla on lapsia myös esiopetuksessa. Esiopetuksessa lapsia on noin 115 ja vastanneita vanhempia oli 28 huomioiden vastaavista ne vanhemmat, joilla on lapsia myös pienten ryhmässä. Pienten puolen vastausprosentti oli noin 50% ja esiopetuksen puolella noin 24%.

KUVIO 3. Kuinka usein luet lapsellesi? (n=49)

Kuviossa 3 on kuvattu vanhempien lukutottumuksia. Vastanneista 59% kertoo lukevansa päivittäin ja 29% useita kertoja viikossa. Joukossa on muutamia vastaajia, jotka eivät lue ollenkaan tai lukevat vain muutaman kerran kuukauden aikana. Melkein 90% kuitenkin kertoo lukevansa useita kertoja viikossa, mikä kertoo lukemisen olevan monessa perheessä arjessa mukana.

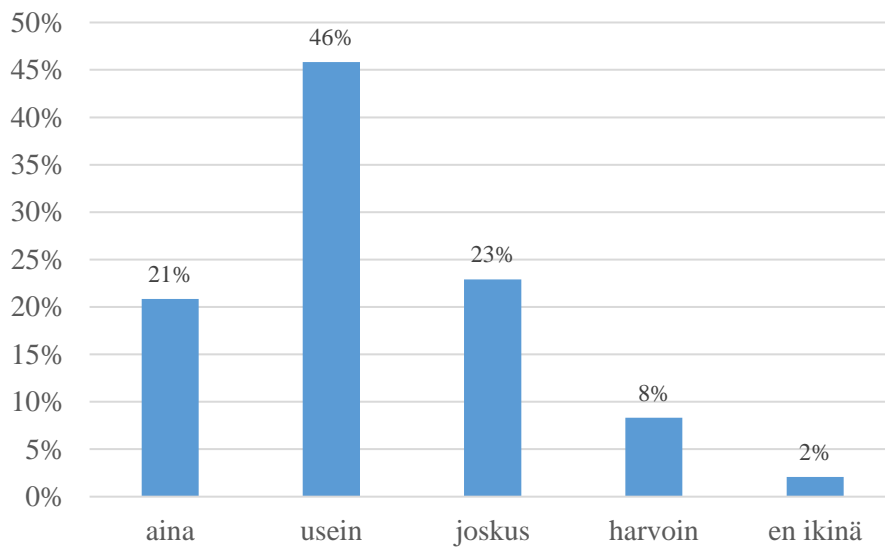
Kyselyssä kysyttiin myös, onko lapsella jokin lempikirja, -kirjailija tai -kirjasarja. Mauri Kunnas sekä hänen kirjoittamansa kirjat, kuten Herra Hakkarainen ja Koiramäen kirjat, nousivat selkeästi suosituimpina. Nämä mainittiin viidenneksessä vastauksista. Prinsessakirjat ja Tatu ja Patu olivat seuraavaksi suosituimpia perheiden arjessa. Muita kirjoja ja kirjasarjoja, jotka mainittiin vähintään kaksi kertaa aineistossa, olivat Puppe, Pupu Tupuna, eläinsadut, Virtasen perhe, Muumit, Dinosaurus-kirjat, Siiri sekä Walt Disney.

KUVIO 4. Kuinka usein käynte kirjastossa? (n=50)

Vanhemmilta kysyttiin myös, kuinka usein he käyvät kirjastossa. Kuvioista 4 voi tarkastella vastausten jakautumista. 32% vanhemmista kertoo käyvänsä useamman kerran kuukaudessa ja 30% kerran kuukaudessa. 10% vanhemmista kertoo, etteivät käy ollenkaan kirjastossa ja alle 6 kertaa vuoden aikana käy 22%. Yli 60 prosenttia vastanneista kertoo siis käyvänsä kerran tai useamman kerran kuukaudessa, mikä on positiivinen asia. Kuitenkin joukossa on iso joukko, jotka eivät käy ollenkaan tai harvoin. Paperisessa vastauksessa oli kysymyksen viereen avattu syytä, mikseivät käy kirjastossa. Syyksi kerrottiin kotona olevan niin paljon kirjallisuutta, ettei ole tarpeen käydä. Joten tästä huomiosta

johtuen ei voi täysin olettaa, etteivätkö vanhemmat lukisi, vaikeivat kirjastossa kävisikään, sillä perheillä voi olla kotonakin kirjoja tarjolla.

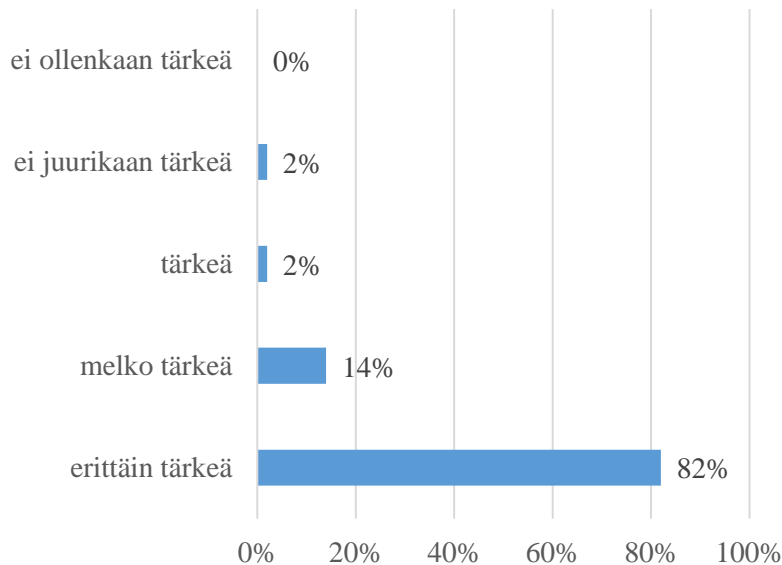
KUVIO 5. Koetko lukevasi riittävästi lapsellesi? (n=48)

Kartoitettiin myös, kokevatko vanhemmat lukevansa riittävästi lapselleen (kuvio 5). Vastanneista 21% kokee aina lukevansa riittävästi ja jopa 46% usein. 23% kokee joskus lukevansa riittävästi ja 8% harvoin. 2% ei ikinä koe lukevansa riittävästi. Yli 65 prosenttia vastanneista kokee siis lukevansa joko aina tai usein riittävästi.

Kysyttiin myös, mitkä tekijät vaikuttavat kotona lukemiseen käytettävään aikaan. Suurimpana tekijänä pidettiin harrastuksia, niin lapsen kuin vanhemman. Arjen kiireet ja muut menot vaikuttavat myös lukemiseen käytettävään aikaan. Koettiin myös vanhemman töiden ja/tai opiskelun vaikuttavan. Myös omalla jaksamisella ja väsymyksellä koettiin olevan vaikutusta. Vanhemmat kokevat myös iltatoimilla ja aikatauluilla olevan merkitystä, sillä mikäli iltatoimet venyvät myöhäisiksi, niin lukeminen jää herkästi vähemmälle tai jopa pois. Mutta vastauksissa oli myös vanhempia, joiden mielestä mitkään tekijät eivät vaikuta, vaan aina on aikaa lukemiselle. Vanhemmat kirjoittivat jättävänsä jonkin asian tekemättä, esimerkiksi siivouksen. Lisäksi vanhemmat kokevat lapsen halukkuudella ja keskittymiskyvyllä olevan merkitystä lukemiseen käytettävään aikaan. Esimerkiksi jos lapsi haluaa mieluummin leikkiä kuin kuunnella kirjaa tai lapsen keskittymiskyky ei riitä kirjan kuunteluun.

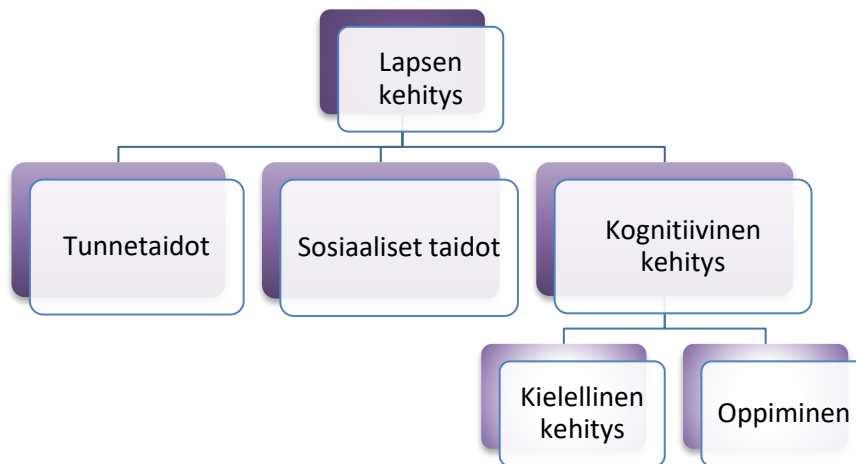
8.2 Lukeminen lapsen kehityksen tukena

Toinen osio käsitteli lukemisen merkitystä lapsen kehityksen tukena. Ensimmäisenä kartoitettiin monivalintakysymyksenä vanhempien ajatusta, kuinka tärkeänä he pitävät lukemista lapsen kehitykselle. Lisäksi kartoitettiin vanhempien ajatuksia siitä, millaisia vaikutuksia lukemisella on lapsen kehitykselle ja mitä satukirjoista voi oppia.

KUVIO 6. Kuinka tärkeä pidät lukemista lapsen kehitykselle? (n=50)

Kuviossa 6 on havainnollistettu vanhempien ajatusten jakautumista, kun kysyttiin lukemisen tärkeyttä lapsen kehitykselle. Vastanneista 82% kertoo pitävänsä lukemista lapsen kehitykselle erittäin tärkeänä. 14% kokee sen melko tärkeänä. Muutama prosentti pitää tärkeänä tai ei juurikaan tärkeänä. Yksikään vastanneista ei koe sen olevan ollenkaan tärkeä. Vanhemmat pitävät lukemista siis pääasiassa merkittävänä lapsen kehitykselle.

KUVIO 7. Lukemisen merkitys lapsen kehitykseen - vanhempien vastauksista nousseet kehitykseen liittyvät kokonaisuudet.

Vanhemmilta kysyttiin, millaisia vaikutuksia lukemisella on lapsen kehitykselle sekä mitä lapsi voi oppia satukirjoista. Analysoinnissa kokonaisuuksiksi nousivat tunnetaidot, sosiaaliset taidot ja kognitiivinen kehitys, josta suurimpina osa-alueina oppiminen ja kielellinen kehitys (kuvio 7).

Vanhemmat ajattelevat lukemisen kehittävän lapsen tunnetaitoja. Tunteiden tunnistaminen, nimeäminen ja sanoittaminen nousivat esiin vanhempien vastauksista. Myös itsensä ilmaisu ja tunteiden säätely olivat vanhempien mielestä oleellisia asioita lapsen kehitykselle. Vastauksista nousi myös ajatuksia siitä, että lapsen empatiakyky ja myötätunto kehittyvät lukemisen vaikutuksesta. Tässä muutama ajatus vanhempien kokemuksista:

Lukeminen on myös hyvä keino opettaa lapselle erilaisia tunteita ja niiden käsittelyä.

Tutkitusti lukeminen lisää ihmisen empatiakykyä ja samaistumista erilaisiin ihmisiin ja näiden tunteisiin.

Sosiaalisiin taitoihin liittyen nousi vanhemman kanssa vietetty yhteinen aika. Yhteiseen aikaan liittyy vahvasti kiireettömyys. Lapsi saa huomiota ja läheisyyttä vanhemmaltaan. Lapsi ja vanhempi keskustelevat lukemisen yhteydessä sekä kirjan avulla voi keskustella myös esimerkiksi uusista tilanteista tai vaikeista asioista. Kirjan lukemisen kautta lapsi oppii myös vuorovaikutustapoja sekä –taitoja. Lapsi oppii myös vuoron odottamista.

-- Sosiaalisena tapahtumana opettaa vuoron odottamista, antaa kiireetöntä aikaa. --

Lukuhetki tuo läheisyyttä ja turvaa. Tarinoista keskustelu kasvattaa lasta.

-- Keskustelutaito paranee (kun jutellaan kirjasta) --

-- Lisäksi tärkeää yhteistä tekemistä vanhempien kanssa, joten tunneside/vuorovaikutus lapseen voimistuu ja toisinpäin

-- Läheisyys omaan vanhempaan satuhetkellä luo mukavan tunnelman.

Tärkeä tapahtuma, mitä muistellaan isompana ja aikuisena, yhdessä vietetty hetki --

Vanhempien vastauksista nousivat ajattelun ja muistin kehittyminen, mielikuvitus, keskittymiskyky, oppiminen sekä kielellinen kehitys, jotka muodostivat kognitiivisen kehityksen kokonaisuuden. Ajattelun tai muistin kehitykseen viitattiin 13 vastauksessa. Keskittyminen mainittiin yhteensä 16 kertaa eli noin 35% vastauksista. Vanhempien mielestä ääneen lukemisella on vahva yhteys mielikuvituksen lisääntymiseen ja kehittymiseen, sillä mielikuvitus mainittiin melkein joka toisessa vastauksessa.

-- kehittää muistia kun lapsi pysyy mukana pitkissäkin saduissa ja muistaa mihin jäätiin paremmin kuin itse.

Lukeminen on tärkeää ja lapsi oppii tällöin keskittymään kuulemaansa --

Uskon että lukemisella on suuri merkitys mielikuvitukselle.

-- aivan valtava mielikuvitus --

Kielelliseen kehitykseen liittyivät muun muassa kielen rakenne, kielellinen tietoisuus, puheen kehitys sekä artikulointi. Lisäksi vanhempien mielestä lukeminen kehittää tarinan

kerrontaa. Lukemalla lapselle hän oppii myös sanoja, käsitteitä sekä sanojen merkityksiä. Sanavarasto mainittiin yli 20 vastauksessa eli yli 40% vastauksista.

Kognitiivisten taitojen kehitykselle tärkeää. Edistää puheen tuotannon kehitystä, kehittää ja kartuttaa sanavarastoa ja käsitteistöjen hallintaa --

Puheen kehitys nopeutui --

Meillä lapsille on luettu vauvasta asti. Mielestäni se kehittää kielellistä oppimista, itsensä ilmaisua, sanavarastoa --

-- sanavarasto laajenee (usein kysyy sanoja) --

Edesauttaa ja monipuolistaa kielellistä kehitystä

Meillä ainakin lukeminen on vaikuttanut lasten puheenoppimiseen (paljon sanastoa, pitkiä lauseita ja ymmärrettävää puhetta jo ihan pienestä, ei pahoja äännevirheitä).

Lapsen oppimiseen liittyy paljon jo edellä mainittuja asioita, kuten kielelliseen kehitykseen liittyvää sanavarastoa sekä tunnetaitoihin liittyvää empatiakykyä. Lapsi oppii keskittymään ja rauhoittumaan sekä kuuntelemaan. Lapsi oppii erilaisuudesta esimerkiksi, mitä muuta on olemassa kuin oma maailma sekä millaisia perheitä ja ihmiskohtaloita on olemassa. Lapsi oppii kirjojen kautta käsittelemään, mikä on oikein ja väärin sekä hyvän ja pahan eroja. Lapsi oppii, että kirjojen avulla voidaan käydä läpi vaikeita asioita tai muutoksia elämässä.

--materiaalia mielikuvitukselle, mahdollisuuksia, kutkuttavien leikkien pohja-aineeksi--

Oikea/väärä, hyvä/paha, kivoja kirjat, jotka liittyvät vaikkapa lääkärissä käyntiin tai päiväkodin aloittamiseen → auttaa lasta ehkä pelottavassakin muutoksessa.

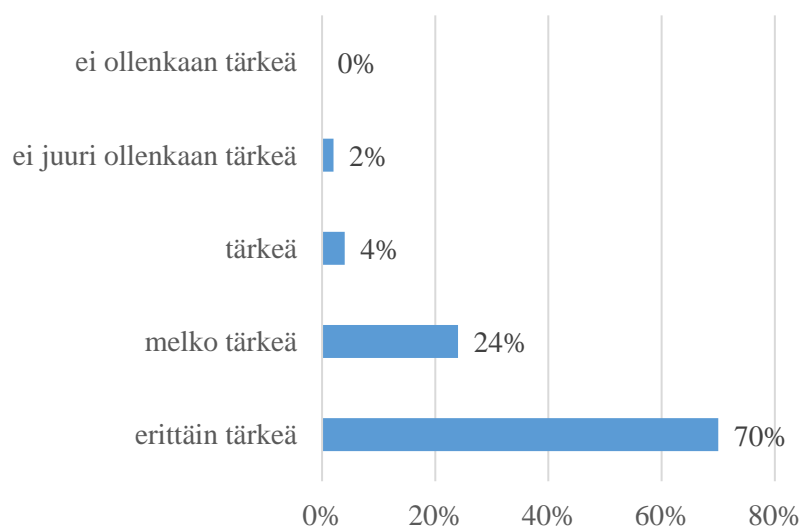
-- Lisäksi kirjan avulla voi valmistautua ”tulevaan muutokseen” esim. uudessa päiväkodissa aloittaminen, pottaopettelu jne.

-- lapsi kyselee asioita ja tämän jälkeen niistä keskustellaan. Esim. oikein vs väärin, käyttäytymistä, leikkejä, sanoja

Lapsi pohtii syy-seuraussuhteita sekä erilaisia toiminta- ja käytöstapoja. Lapsi pohtii kirjojen kautta myös erilaisia arvoja ja asenteita. Lapsi oppii rohkeutta, suvaitsevaisuutta, ennakkoluulottomuutta, reiluutta, sitkeyttä, ystävällisyyttä, toiveikkuutta sekä oikeudenmukaisuutta. Vanhemmat kokevat myös lukemisen opettavan ystävyydestä, seikkailuista ja jännityksestä. Vanhemmat ajattelevat myös, että kirjojen kautta voi myös opettaa huumoria sekä hassuttelua. Kirjan ei tarvitse siis aina olla opettavainen, vaan joskus voi vain hassutella kirjan kautta. Kirjan lukemisen kautta lapsi oppii pohtimaan, kysymään sekä kyseenalaistamaan.

8.3 Lukeminen lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukena

Kolmas osio käsitteli lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Vanhemmilta kysyttiin, kuinka tärkeänä pitävät lukemista vuorovaikutukselle. Heiltä kysyttiin myös, miksi se on tärkeää ja mitä positiivisia asioita yhteiseen satuhetkeen liittyy.

KUVIO 8. Kuinka tärkeänä pidät lukemista lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle? (n=50)

Vastanneista 70% pitää lukemista erittäin tärkeänä lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle (kuvio 8). Melko tärkeänä pitää 24%. Loput prosentit jakautuvat tärkeänä pitäviin sekä ei juuri ollenkaan tärkeänä pitäviin. Vastanneista yli 94 prosenttia pitää siis joko erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä lukemista lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle.

Vanhemmat kokevat lukemisen yhteisenä asiana lapsensa kanssa. Yli puolessa vastauksista viitattiin yhteiseen aikaan. Lukeminen on kahdenkeskinen hetki. Hetkessä jaetaan yhdessä tunteita, kuten ilo, nauru ja suru. Lukemisen yhteydessä tapahtuva vitsailu oli myös tärkeää vanhemmista. Tärkeänä osana siihen liittyy vanhempien mielestä myös niin fyysinen kuin henkinen läheisyys. Läheisyys mainittiin myös joka toisessa vastauksessa. Satuhetkeen liittyy myös vanhemman läsnäolo sekä kiireettömyys tilanteessa. Lapsi kokee myös luottamusta ja turvallisuutta.

Nauramme lasten kanssa usein vedet silmissä hassuja juttuja. Lisäksi esim opetuskirjoissa lapset ovat saaneet paljon onnistumisen kokemuksia. Ja se läheisyys on ihanaa, harvemmin kun tuollaiset 4v:t enää sylissä varsinaisesti muuten istuu.

Yhteinen ”oma” hetki, ollaan lähellä yhteisen asian äärellä --

Yhteinen mukava hetki, ei häiriötä --

Myös vanhemmalle tärkeitä hetkiä, oma rakas rauhassa kainalossa

Lukeminen rauhoittaa, luo yhteistä aikaa, tuo läheisyyttä kun vierä vieressä luetaan ja katsotaan kuvia, päiviin tulee tietty rytmi (iltasatu). Lukemisen aikana aikuinen on täysin läsnä tilanteessa lapsen kanssa, leikkiessä ei ole niin läsnä lapsen tasolla. Lukiessa aikuinen ja lapsi ovat samalla tasolla kuuntelevat samaa tarinaa ja eläytyvät siihen

Vanhemmat nostivat yhtenä tärkeänä asiana lapsen kanssa käytävät keskustelut lukuhetkissä. Lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen viitattiin vähintään joka toisessa vastauksessa. Lapsi kyselee ja ihmettelee asioita ja saa mahdollisesti mieltä askarruttaviin

kysymyksiinsä vastauksia. Lisäksi vastauksista nousi uuden oppiminen, millä tarkoitettiin sekä lapsen että vanhemman oppimista. Vanhempi voi myös oppia uutta itse sekä voi oppia näkemään lapsessaan uusia taitoja, esimerkiksi ajattelussa.

Samalla kun luetaan, keskustellaan ja kysellään mitä, miksi, miten jne tapahtuu. Satuun voi palata myöhemmin, muistella ja ottaa apuna käytännön ongelmiin/tapahtumiin. Lapsi voi kysellä asioita ja esittää kysymyksiä kirjaan tai siitä tuleviin asioihin, jotka mahdollisesti jo aiemmin mietityttäneet

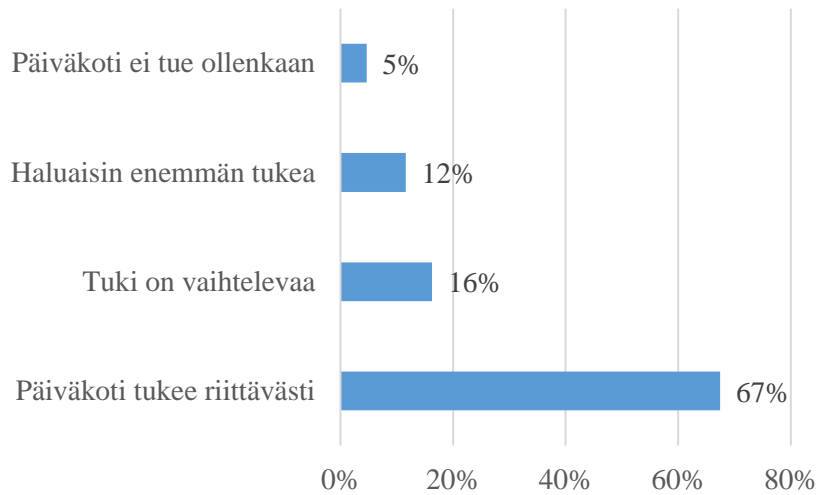
Siinä oppii vuoropuhelua (puhumista ja kuuntelua) otetaan oppia toinen toiselta, jaetaan tietoa ja ajatuksia. Saadaan hyviä keskusteluja

Lukuhetkiä muistellaan jälkeen päinkin, kun pohdittiin mitä eilen luettiin ja mitä nyt luettaisiin. Lukeminen on yhteinen juttu. Parasta on kun lapsi itse pyytää että voidaanko lukea vielä lisää

Usein luetusta asiasta syntyy keskustelua. 2-vuotiaan kanssa se on kuvien osoittelua ja niiden nimeämistä, mutta nyt 5-vuotias mieltii jo paljon esim. syy-seuraus –suhteita ja tarinan suhdetta todellisuuteen. Näiden puntarointiin hän tarvitsee aikuisen apua, ja toisaalta aikuisena on ihana kuunnella lapsen ajatuksia!

8.4 Varhaiskasvatus tukemassa kotona lukemista

Viimeisenä osiona oli varhaiskasvatuksen rooli kotona lukemisessa. Kartoitettiin päiväkodin antaman tuen riittävyttä sekä millaisin keinoin päiväkotitukea tällä hetkellä. Lisäksi kysyttiin kehittämisideoita, kuinka päiväkotitukea jatkossa tukea paremmin perheitä.

KUVIO 9. Tuukeeko päiväkoti riittävästi kotona lukemista? (n=43)

Kyselyssä kartoitettiin vanhempien kokemusta päiväkodin antamasta tuesta kotona lukemiseen (kuvio 9). Suurin osa, 67% vastanneista kokee päiväkodin tukevan riittävästi. 16% kokee tuen olevan vaihtelevaa. 12% vastanneista haluaisi enemmän tukea. 5% kokee, ettei päiväkoti tue ollenkaan. Yleisesti ottaen vanhemmat tuntuvat olevan tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen, mutta osa kaipaisi enemmän tukea tai tuki on vaihtelevaa.

Vanhemmilta kysyttiin, millaista tukea he ovat saaneet päiväkodilta. Yli 60 prosentissa vastauksista nousi esiin tällä toimintakaudella käynnissä oleva lukunalle-toiminta. Suurin osa vanhemmista mainitsi vain lukunalle-toiminnan päiväkodin antamana tukena. Muutammat olivat kommentoineet lukunallen toimivuutta.

Ihana lukumaskotti on ainakin valloittanut lapseni täysin

-- ryhmässä kiertää kyllä lukukoira, jolle tulee lukea, kun sen saa vierailulle. Hygieniasyistä se pysyi meillä tuulikaapissa kassissa

Päiväkodissa on tällä toimintakaudella teemana lapselle lukeminen. Ryhmissä vierailee lukuystävä (pehmolelu) kodeissa kuuntelemassa satuja. Idea ihan sympaattinen mutta ei näy päivittäisessä arjessa

Vanhemmat kertoivat myös saaneensa tietoa lukemisen merkityksestä päiväkodilta. Vanhemmille on joko kerrottu sen merkityksestä muun muassa vanhempainillassa sekä rohkaistu tai kannustettu lukemaan. Useampi vanhempi kertoi lukeneensa Peda.net-sivuilla

lukemisen merkityksestä. Eräs vanhempi oli myös huomionnut lukunallen mukana tulleen saatekirjeen, jossa oli lyhyesti kerrottu ääneen lukemisen tärkeydestä.

Osa vanhemmista koki, etteivät ole saanut tukea päiväkodilta, mutta eivät myöskään koe tarvitsevänsä sitä, sillä heillä lukeminen on arjessa mukana. Mutta osassa vastauksissa oli vain mainittu, ettei tukea ole ollut. Useampi vanhemmista taas ajattelevat niin, että päiväkodissa tapahtuva lukeminen ja kirjastovierailut ovat osana tukemista. Vanhemmat pitävät tärkeänä sitä, että päiväkotipäivän aikana lapselle luetaan.

En muista tähän hätään konkreettista kuin lukuorava kiiran. Edellinen kysymys onkin kahtalainen: meillä luetaan, vaikkei päiväkotit tarjoaisi mitään tukea. Mutta tapahtuuko näin kaikilla ja voisiko joku perhe hyötyä merkittävästi lisätuesta. Uskon että lisätuki voisi olla paikallaan. Itse olen iloinen siitä, että päiväkodissa luetaan myös ja pidän sitä tärkeänä

En kaipaa tukea mutta on hienoa että päiväkodissa luetaan myös

-- pidän tukena myös sitä että päiväkodissa luetaan myös lapselle/lapsille. Päiväkodissa lukeminen opettaa ja tukee myös lasta joka heijastuu kotona

Asia on ollut esillä vanhempainillassa. Lisäksi on tassu-kissa lapseni ryhmässä. Mielestäni tämä on hyvää tukemista. (en oikein keksi mitä enempää voisi tehdä). Mutta mun mielestä on tärkeää, että päiväkodissa myös jonkin verran luettaisiin. (vaikka toki se on enemmän kodin homma.)

Toisena kysymyksenä vanhemmilta kysyttiin, miten varhaiskasvatus voisi tukea jatkossa paremmin ja onko heillä konkreettisia ideoita tuen toteuttamiseksi. Monet vanhemmista vastasivat, etteivät osaa sanoa tai eivät tarvitse tähän tukea. Useammat painottivat vastuun olevan vanhemmilla itsellään ja pohtivat, onko mahdollista vaikuttaa heidän lukemiseensa. Vanhemmilta tuli myös ideoita varhaiskasvatuksen kehittämiseksi tällä osa-alueella. Vanhempien vastauksissa nousivat lukuvinkit ja –suositukset. Lisäksi vastauksista nousi mahdollinen tarve saada neuvoja kirjojen hankintaan ja lukuhetken saamiseksi arkeen. Osa vanhemmista ajatteli, että olisi hyvää jakaa tietoa lukemisen hyödyllisyydestä sekä muistuttaa vanhempia lukemisen tärkeydestä.

Lukunalle-toiminta nousi myös tämän kysymyksen kohdalla. Lukunalle-toimintaa pidettiin hyvänä, ja muutama vanhempi mietti, voisiko pehmoleluja olla ryhmässä kaksi yhden sijaan. Lisäksi muutama vanhempi pohti, voisiko päiväkodissa luettuja kirjoja olla listattuna johonkin, ettei kotona lukisi samaa kirjaa tai että niistä voisi vielä kotona keskustella lapsen kanssa.

Olisi kiva tietää mitä kirjoja päiväkodissa on yhteisesti luettu, joulun aikaan kotona ja päiväkodissa luettiin samaa tonttu toljanteri kirjaa joka päivä.

Vanhemmat kokevat, että yhtenä tukena jatkossakin olisi päiväkodissa lukeminen ja kirjastovierailut. Päiväkodissa voisi viettää kirjaviikkoa, lukupiiriä tai viedä lempikirjansa päiväkotiin. Päiväkodissa luettaisiin lasten tuomia kirjoja ja keskusteltaisiin niistä.

Esim. kirjaviikko. Jokainen lapsi toisi vuorollaan kirjan johon koko ryhmä tutustuu. Tämä tukisi ennen kaikkea lasta itseään.

Ehkä voisi olla vaikka ”kuukauden kirja” –ständi jossain näkyvillä, jossa vinkattaisiin lapsia kiinnostaneesta kirjasta. Voisi olla vaikka lasten kommentteja jostain sen piirteistä samaan tyyliin kuin tarralaput ystävyyydestä. Jos se innostaisi jotain vanhempaa poikkeamaan kirjastossa --

Vastauksista nousi myös lukemiseen liittyvät tehtävät, joita tehtäisiin kotona. Ideoina nousivat esimerkiksi lukupassi lapselle ja vanhemmalle, tietystä temasta luettava kirja, satukirjaklassikko tai lukupäiväkirjan pitäminen. Ehdotuksena tuli myös kirjoista piirtäminen. Eräs vanhempi pohti, että kirjaston kanssa yhteistyönä järjestettävä aikuisten ja lasten ilta olisi hauska.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli saada vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lukemisen merkityksestä lapselle. Tutkimuskysymykset voitiin jakaa kolmeen osioon, jotka ovat lapsen kehitys, lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus ja varhaiskasvatus tukemassa kotona lukemista. Vanhemmilla on paljon tietoa ja ymmärrystä lukemisen merkityksestä lapsen kehitykselle sekä lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle.

Taustatietojen kautta saatiin tietoa vanhempien lukutottumuksista, joiden mukaan melkein 90 prosenttia kertoo lukevansa useita kertoja viikossa tai päivittäin. Kyselyn mukaan lukeminen on toistaiseksi ainakin pysynyt perheiden arjessa mukana. Yli 60 prosentilla vastanneista kirjastossa käynti tapahtuu vähintään kerran kuukaudessa. Kirjasto ei ole vain lapsiperheille tarjottu palvelu, vaan eri ikäisille kirjallisuudesta kiinnostuneille. Suurin osa vastanneista kokee lukevansa usein tai aina lukevansa riittävästi lapselleen. Mutta joukossa oli myös vanhempia, jotka kokevat harvoin lukevansa riittävästi.

Selvitettiin myös tekijöitä, jotka vaikuttavat lukemiseen käytettävään aikaan perheissä. Kyselyn mukaan harrastukset vaikuttavat suurimpana tekijänä. Harrastuksilla tarkoitettiin niin lapsen kuin vanhemman harrastuksia. Lisäksi vanhemman työt ja opiskelu sekä muut arjen kiireet vaikuttavat lukemiseen käytettävään aikaan. Muita tekijöitä ovat koti-työt, jaksaminen sekä lapsen halukkuus ja keskittymiskyky. Kun tarkastelee edellä mainittuja tekijöitä lapsiperheen arjessa, arki voi olla hyvin kiireistä, eikä aikaa tunnu jäävän muuhun. Positiivista kuitenkin oli, että osa vastanneista sanoi, ettei ole sellaisia tekijöitä, jotka veisivät lukemiselta aikaa.

Vanhemmat ymmärtävät lukemisen merkityksen lapsen kehitykselle. Kehityksen osaluokiksi nousivat tunnetaidot, sosiaaliset taidot sekä kognitiivinen kehitys. Lukemisen avulla lapsi oppii tunnetaitoja, kuten tunteiden tunnistamista ja nimeämistä. Lapsen empatiakyky ja myötätunto kehittyvät. Sosiaalisista taidoista nousi lapsen ja vanhemman yhdessä vietetty aika, johon liittyy kiireettömyys, läsnäolo ja keskustelu. Lisäksi lapsi oppii vuoron odottamista sekä vuorovaikutustapoja.

Lapsen kognitiivisen kehityksen kokonaisuuden muodostivat ajattelun ja muistin kehittyminen, kielellinen kehitys sekä oppiminen. Kielelliseen kehitykseen vanhemmat liittivät puheen kehityksen, kielen rakenteen sekä kielellisen tietoisuuden. Lapsi oppii sanoja ja niiden merkityksiä sekä hänen sanavarastonsa kasvaa. Lukemisen avulla lapsen mielikuvitus kasvaa sekä lapsi oppii kuuntelemaan ja keskittymään kuulemaansa. Lapsi oppii erilaisuudesta sekä monista erilaisista ominaisuuksista ja arvoista, kuten oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus ja reiluus.

Vanhemmilla oli myös selkeä käsitys siitä, millainen merkitys lukemisella on lapsen ja vanhemman väliselle vuorovaikutukselle. Siihen liittyy vahvasti yhteinen aika sekä läheisyys. Keskustelu lapsen kanssa on myös tärkeässä roolissa, sillä lapsi voi kysyä tarinan edetessä kysymyksiä sekä muuten mieltä askarruttavia asioita. Turvallisuus, luottamus ja välittäminen ovat myös tärkeitä kulmakiviä vuorovaikutukselle. Vanhemmat toivat ilmi myös vanhemman läsnäolon näissä hetkissä. Vanhempi antaa itsensä lapselle ja kyseiselle hetkelle.

Osalle vanhemmista oli selvää, millaista tukea varhaiskasvatus on antanut, kun taas osalle vanhemmista oli hieman epäselvää, mitä tukea varhaiskasvatus tarjoaa. Monet olivat sitä mieltä, etteivät itse vanhempina tarvitse tukea, sillä heillä kotona luetaan lapselle. Vanhempien mielestä tähän mennessä päiväkodin tarjoama tuki on ollut lukunalle-toiminta sekä lukemisen merkityksestä annettu tieto muun muassa vanhempainillassa ja Peda.net-sivustolla. Vanhempia on myös rohkaistu ja kannustettu lukemaan. Vanhemmat kokevat yhtenä tukena myös päiväkodissa lukemisen.

Vanhemmat vastasivat, että jatkossa tuki voisi olla lukuvinkkejä ja lukemiseen liittyviä tehtäviä kotiin. Lisäksi vanhemmat kokevat, että päiväkodissa tapahtuva lukeminen on myös tukemista. Lukunalle-toimintaa pidettiin hyvänä ja kehittämisehdotuksena tulikin, voisiko pehmoleluja olla useampi ryhmässä. Vanhemmat ehdottivat myös erilaisia päiväkodissa järjestettäviä kirjallisuuteen liittyviä asioita, kuten lasten lukupiiri ja lempikirjan vienti päiväkotiin. Ehdotuksena tuli myös *Kuukauden kirja* –ständi, jossa olisi lapsia kiinnostava kirja ja mahdollisesti heidän ajatuksiaan kirjasta.

10 POHDINTA

Tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, mutta silti tulosten luotettavuus sekä pätevyys vaihtelevat. Tämän vuoksi tutkimuksissa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja sen eri vaiheista. Laadullisessa tutkimuksessa on keskeistä myös luokittelujen tekeminen. (Hirsjärvi ym. 2015, 231–232.)

Aineiston hankinnan olosuhteet on kerrottava totuudenmukaisesti ja selkeästi. Tulosten tulkinta vaatii tutkijalta kykyä tarkastella vastauksia ja asettaa ne teoreettisen tarkastelun tasolle. Tutkijan tulisi kertoa, millä perusteella hän esittää tulkintansa ja mihin hän päätelemänsä perustaa. Lukijaa helpottaa, jos tutkimuselosteessa on suoria haastatteluotteita tai muita autenttisia dokumentteja. (Hirsjärvi ym. 2015, 232–233.) Opinnäytetyössä tutkimustuloksissa on esitetty suoria lainauksia vanhempien vastauksista tuomaan luotettavuutta.

Reliaabeliuksella tarkoitetaan tulosten toistettavuutta. Se tarkoittaa siis sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2015, 231.) Opinnäytetyön tutkimuksessa selvitettiin vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lukemisen merkityksestä, joten vastaukset perustuvat heidän kokemukseen ja ajatukseen aiheesta. Vanhempien ajatukset ovat teoreettisen tiedon kanssa yhteislinjassa, joten vanhemmilla on kyllä tietoakin taustalla, millä tavoin lukeminen edistää esimerkiksi lapsen kehitystä. Mikäli vastaava kysely tehtiin toisessa päiväkodissa tai kaupungissa, uskon vastauksien olevan samankaltaisia. Uskon, että esimerkiksi suomalaisilla vanhemmilla on samankaltainen ajatusmaailma aiheeseen liittyen.

Validiuksella tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa oli tarkoituskin mitata. Mittarit ja menetelmät eivät aina vastaa siihen, mihin tutkija haluaa vastauksen. Kyselylomakkeen haasteena on, että kysymyksiin saadaan vastaukset, mutta vastaajat ovat ymmärtäneet kysymykset eri tavalla kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi ym. 2015, 231–232.) Kyselylomakkeen kysymykset pyrittiin asettelemaan sellaisiksi, että vanhemmat ymmärtäisivät kysymyksen oikein, eikä tulisi väärinymmärryksiä kysymyksestä. Vanhempien antamat vastaukset on

käsitelty sellaisina kuin ne ovat. Haasteena on vastaukset, joissa vanhempi on maininnut asian, mitä lukeminen kehittää, mutta vanhempi ei avannut sen enempää, miten kyseinen asia kehittyy lukemisen avulla. Niin tutkijana ei voi lähteä tekemään omia johtopäätöksiä siitä, mitä vanhempi tällä on tarkoittanut. Kyselylomakkeen haasteena on juurikin se, ettei voi tehdä tarkentavia kysymyksiä vastaajalle.

Opinnäytetyön tutkimusta oli mielenkiintoista tehdä, sillä aihe oli itseäni kiinnostava ja innostava. Kiinnostus aihetta kohtaan heräsi kesällä 2017, kun suoritin harjoittelujaksoa forssalaisessa päiväkodissa ja kuulin syksyllä alkavasta lukunalle-kampanjasta. Aloin heti työstää aihetta kesäopintojen parissa. Kyselyn analysoinnin aikaan ja nyt opinnäytetyön valmistuttua varhaiskasvatuksen kehittämiseen liittyen vastaukset herättivät varsinkin itsessäni ajatuksia työelämää ajatellen. Olen pohtinut, mitä ja miten toisin näitä ideoita työhöni lastentarhanopettajana.

Haluan lopettaa opinnäytetyöni erään vanhemman ajatuksella, joka kiteyttää monta asiaa lukemisen merkityksestä niin lapsen kehitykselle kuin lapsen ja vanhemman vuorovaikutukselle.

”Se on yhteistä aikaa, pieni karkumatka arjen ulkopuolelle. Lapsi makaa lämpimänä ja raukeana kyljessäsi, sinä luet lempikirjoittajasi tarinaa ja yhdessä te elätte koko kirjan hetki hetkeltä. On ihana nähdä, miten lapsi elää kertomuksen mukana, kohtaa hahmoja joihin itse rakastuit vuosia sitten, tekee ihmettelevän ja pirullisen hankalan kysymyksen kaikessa viattomuudessaan ja lopulta kansien sulkeutuessa kärttää vielä yhtä sivua. Lukeminen on taikuutta ja sen jakaminen rakastamiensa ihmisten kanssa on silkkaa onnea puhtaimmillaan.”

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Atena Kustannus Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hjelt, M. 2014. Lapsuuden sadut ja seikkailut. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Huhtala, L. & Juntunen, K. 2004. Ilosaarten seutuvilta. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden historiaa ja tutkimusta. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Kananen, J. 2014a. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Makkonen, T. (toim.) Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karasma, K. & Suvilehto, P. 2014. Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Avain.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus 23.2.2018. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhemmille. Tietoa lapsiperheen elämästä. Vanhemmuus ja kasvatus. Luettu 11.3.2018.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>

Leino, K., Nissinen, K., Puhakka, E. & Rautopuro, J. 2017. PIRLS 2016. Lukutaito luodaan yhdessä. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus. Luettu 25.3.2018.

<https://ktl.jyu.fi/pirls-timss/pirls/PIRLS2016RAPORTTI.pdf>

Lue lapselle -hanke. 2017. Hankkeesta. Lue lapselle kannustaa vanhempia lukemaan. Luettu 17.10.2017.

<http://luelapselle.fi/hankkeesta/>

Nummenmaa, A. 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2011. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. 2. painos. Helsinki: Kirjapaja.

Pulkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Silvén, M. 2010. Varhainen vuorovaikutus, kognitio ja kielen kehitys: hermostoa kaikki tyyni. Teoksessa Silvén, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

VoxForssa. 2017. Forssan varhaiskasvatussuunnitelma. Luettu 24.3.2018.

<https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/vv2/voxforssa-20178:file/download/b744676567a36d4bef2332f8bfde6c48f78706cf/voxforssa2017.pdf>

2-3 –vuotiaan älyllinen kehitys. 29.6.2017. Vanhemmille. Lapsen kasvu ja kehitys. 2-3 – v. Luettu 18.10.2017.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/2-3-v/2-3-vuotiaan-alyllinen-kehitys/>

Väestöliitto. 2018. Vuorovaikutus.

<https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihmissuhteet/vuorovaikutus/>

LIITTEET

Liite 1. Paperisen kyselylomakkeen saatekirje

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomikoulutus

2.1.2018

Hei!

Olen Maria Toivonen ja työskentelen lastentarhanopettajan sijaisena Naakkelit-ryhmässä. Opiskelen sosionomiksi Tampereen ammattikorkeakoulussa. Teen opintoihini liittyvää opinnäytetyötä lapselle lukemisen merkityksestä. Tarkoituksena on kartoittaa vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lukemisen merkityksestä.

Tutkimus toteutetaan kyselylomakkeena koko päiväkodille. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tulokset julkaistaan siten, ettei kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu. Täytetyn lomakkeen voi palauttaa samassa kirjekuoressa, jonka saa sinetöityä. Kuoren voi palauttaa oman ryhmän aikuisille, jotka toimittavat kuoren minulle.

Voit myös vaihtoehtoisesti vastata sähköiseen kyselyyn, joka löytyy alla olevasta osoitteesta:

<https://lomake.tamk.fi/v3/lomakkeet/25607/lomake.html>

Kevään aikana järjestetään vanhempainilta, jossa kerrotaan vastauksia ja tuloksia. Pääsette kuulemaan, millaisia ajatuksia ja kokemuksia kysely on herättänyt muissa perheissä. Vanhempainillasta tiedotetaan lähempänä vielä.

Kiitos jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Maria Toivonen

Kyselylomake vanhemmille

Kyselyn aiheena lapselle lukeminen. Kysymysten perässä lisätietoa kysymykseen liittyen.

TAUSTATIEDOT

1. Vastaajan sukupuoli
 - Nainen
 - Mies
 - En halua kertoa

2. Kuinka monta lasta perheeseen kuuluu? _____

3. Missä ryhmässä lapsesi on? Valitse sopivin vaihtoehto.
 - 2-5 –vuotiaiden ryhmässä
 - Esiopetusryhmässä
 - Molemmissa

4. Kuinka usein luet lapsellesi? Valitse sopivin vaihtoehto.
 - Päivittäin
 - Useita kertoja viikossa
 - Muutaman kerran kahdessa viikossa
 - Muutaman kerran kuukauden aikana
 - En ollenkaan

5. Millaisissa tilanteissa luet lapsellesi? Kerro, missä ja milloin luet lapsellesi.

6. Onko lapsellasi jokin lempikirja, -kirjailija tai –kirjasarja? Esimerkiksi jokin kirja, joka on erityisen tärkeä hänelle.

7. Kuinka usein käytte kirjastossa? Valitse sopivin vaihtoehto.
 - Useamman kerran kuukaudessa
 - Kerran kuukaudessa
 - Joka toinen kuukausi
 - Alle 6 kertaa vuoden aikana
 - Emme käy ollenkaan

8. Koetko lukevasi lapsellesi riittävästi? Valitse sopivin vaihtoehto.
- Aina
 - Usein
 - Joskus
 - Harvoin
 - En ikinä
9. Millaiset tekijät vaikuttavat lukemiseen käytettävään aikaan teidän perheessä? Esimerkiksi harrastukset, vanhempien työajat.

LAPSELLE LUKEMISEN MERKITYS

10. Kuinka tärkeänä pidät lukemista lapsen kehitykselle? Valitse sopivin vaihtoehto.
- Erittäin tärkeä
 - Melko tärkeä
 - Tärkeä
 - Ei juurikaan tärkeä
 - Ei ollenkaan tärkeä
11. Millaisia vaikutuksia lukemisella on lapsen kehitykselle? Kerro ajatuksiasi, miten lukeminen edistää lapsen kehitystä eri osa-alueilla (sosiaalinen, psyykinen ja emotionaalinen kehitys, muisti, ajattelu)
12. Mitä lapsi voi oppia satukirjoista? Kerro ajatuksiasi ja kokemuksiasi, millaisia asioita lapsi voi oppia satukirjoista.

LUKEMISEN MERKITYS LAPSEN JA VANHEMMAN VÄLISELLE VUOROVAIKUTUKSELLE

13. Kuinka tärkeänä pidät lukemista vanhemman ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle? Valitse sopivin vaihtoehto.
- Erittäin tärkeä
 - Melko tärkeä
 - Tärkeä
 - Ei juurikaan tärkeä
 - Ei ollenkaan tärkeä
14. Miksi lukeminen on tärkeää vanhemman ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle? Miten lukeminen tukee vuorovaikutusta?
15. Mitä positiivisia asioita yhteiseen satuhetkeen liittyy? Kerro ajatuksiasi ja kokemuksiasi yhteisistä tuokioistanne.

VARHAISKASVATUS TUKEMASSA KOTONA LUKEMISTA

16. Tukeeko päiväkoti riittävästi kotona lukemista?

- Päiväkoti tukee riittävästi
- Tuki on vaihtelevaa
- Haluaisin enemmän tukea
- Päiväkoti ei tue ollenkaan

17. Millaista tukea olette saaneet päiväkodilta? Esimerkiksi faktatietoa lukemista, käytännön vinkkejä, kirjasuosituksia.

18. Miten päiväkoti voisi tukea paremmin jatkossa? Kerro, millaista tukea kaipaat päiväkodilta. Onko sinulla konkreettisia ideoita ja toiveita tuen toteuttamiseksi.

Liite 3. Sähköisen kyselylomakkeen saatekirje

Hei!

Olen Maria Toivonen ja työskentelen lastentarhanopettajan sijaisena Naakkelit-ryhmässä. Opiskelen sosionomiksi Tampereen ammattikorkeakoulussa. Teen opintoihini liittyvää opinnäytetyötä lapselle lukemisen merkityksestä. Tarkoituksena on kartoittaa vanhempien ajatuksia ja kokemuksia lukemisen merkityksestä.

Tutkimus toteutetaan kyselylomakkeena koko päiväkodille. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Tulokset julkaistaan siten, ettei kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu.

Kevään aikana järjestetään vanhempainilta, jossa kerrotaan vastauksia ja tuloksia. Pääsette kuulemaan, millaisia ajatuksia ja kokemuksia kysely on herättänyt muissa perheissä. Vanhempainillasta tiedotetaan lähempänä vielä.

Tässä linkki sähköiseen kyselyyn:

<https://lomake.tamk.fi/v3/lomakkeet/25607/lomake.html>

Kiitos jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Maria Toivonen

Liite 4. Vanhempainillan kutsu

TERVETULOA
VANHEMPAINILTAAN
TORSTAINA 15.3.2018
KLO 17.30
ESIOPETUKSEN TILOI-
HIN!

Illan teemana on *lapselle lukemisen merkitys*.

Illan aikana käymme läpi alkuvuodesta olleen kyselyn vastauksia

ja kuulemme äidinkielen opettajan sekä kirjaston työntekijän ajatuksia illan teemaan liittyen.